

OTDK-dolgozat

2025

PANNON EGYETEM
GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

**FUVAROZÓ VÁLLALKOZÁSOK TÁRSADALMI
FELELŐSSÉGVÁLLALÁSÁNAK ÖSSZEHAJONLÍTÓ ELEMZÉSE AZ
ESG ÁRNYÉKÁBAN**

**COMPARATIVE ANALYSIS OF CORPORATE SOCIAL
RESPONSIBILITY IN THE TRANSPORT SECTOR IN THE SHADOW
OF THE ESG**

Nagy Sára Patrícia

Konzulens: Dr. Dániel Zoltán András, Dr. Kozma Dorottya Edina

Kézirat lezárásának dátuma: 2024. 12.21.

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	1
1 TÁRSADALMI FELELŐSSÉGVÁLLALÁS.....	2
1.1 A CSR története	2
2 ELVEK ÉS SZABVÁNYOK.....	7
2.1 Global Reporting Initiative	7
2.2 ISO 26000.....	8
2.3 Zöld Könyv (EU)	8
2.4 OECD	9
3 AZ ESG-RENDSZER.....	10
3.1 ESG szabályozás	11
4 A CSR GAZDASÁGI SZEREPLŐI	13
4.1 A vállalkozások csoportosítása	14
4.2 Az érintettek.....	15
4.2.1 Az érintettek viszonyulása a CSR-hez	17
5 A VÁLLALATOK CSR KAPCSOLATA	18
5.1 CSR az Európai Unión belül.....	18
5.2 CSR Magyarországon.....	20
5.3 CSR előnyei	22
5.4 CSR hátrányai	23
6 A FENNTARTHATÓSÁG MÉRŐESZKÖZEI	24
6.1 Környezeti mutatók	25
6.2 Társadalmi mutatók.....	26
6.3 Gazdasági mutatók	26
7 KUTATÁSI KÉRDÉSEK, A DOLGOZAT HIPOTÉZISEI ÉS MÓDSZERTANA	28
7.1 Kutatási kérdések	28
7.2 Hipotézisek	28

8	A NAGYVÁLLALATOK FENNTARTHATÓSÁGI VIZSGÁLATA.....	30
8.1	Mi történt eddig?	30
8.2	Jelenlegi intézkedések	31
9	A FUVARÓZÓ VÁLLALATOK KÖRÉBEN ELVÉGZETT KUTATÁS	32
9.1	Kutatásom adatbázisa, az adatgyűjtés módszerei.....	32
9.2	Kapott eredmények, többlettartalom	36
9.3	Hipotéziseim vizsgálata	38
10	VÁLLALATI ESETTANULMÁNY	43
10.1	Trans-Sped Container Logistic Kft.	43
10.1.1	Erra Transz Kft.....	46
11	ÖSSZEGZÉS	48
	IRODALOMJEGYZÉK.....	49
	MELLÉKLETEK	55

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra:	Caroll-féle piramis	3
2. ábra:	Érintett-térkép.....	17
3. ábra	A fenntartható fejlődés elemei.....	25
4. ábra:	Ökológiai lábnyom.....	27
5. ábra:	Jelentéstöbbség.....	37
6. ábra:	Korrelációs vizsgálat.....	42
7. ábra:	Korrelációs vizsgálat többlettartalmak esetében	42
8. ábra:	A Trans-Sped Container Logistic Kft. ESG stratégiája	44

BEVEZETÉS

„Hibáink beismerése nem jelenti azt, hogy kudarcot vallottunk. Vállaljuk a felelősséget saját helytelen cselekedeteinkért! A felelősségvállalás nem a kudarc, hanem a lelki érettség jele.”

(Gary Chapman)

Dolgozatom a vállalkozások társadalmi felelősségvállalásának témakörére épül. Úgy gondolom, hogy napjainkban egyre nagyobb népszerűség övezi, s gyakran hallhatunk róla, éppen ezért fontosnak tartottam foglalkozni vele. A vállalatvezetők többsége már biztosan foglalkozott ilyesfajta tevékenységgel, de ha nem, akkor is elgondolkozott a tényen, hogy érdemes lenne-e alkalmaznia saját szervezetében.

A társadalmi felelősségvállalás alapvető lényege, hogy a vállalatok a gazdasági élet meghatározó szereplőivé váljanak mind gazdasági, mind társadalmi szempontból. Mindezek mellett hatással vannak környezetükre is, ami iránt felelősséggel tartoznak. A vállalatok társadalmi felelősségvállalását törvény szabályozza, ám ezeken kívül kiemelten fontos az önkéntesség jellege is.

Dolgozatomban bemutatom a társadalmi felelősségvállalás fogalmi hátterét és kialakulásának történetét. Ismertetem a társadalmi felelősségvállalás főbb ismérveit, elveit és alkalmazott szabályrendszerét. Kitérek az ESG fogalmi hátterére is, valamint a legfrissebb vonatkozó jogszabályokra.

Bemutatásra kerül a vállalkozó és vállalkozás fogalmi meghatározása, s a kkv-k szerepe a gazdasági életben. Ezt követően kitérek a kkv-k és a CSR kapcsolatára is. Először az Európai Unió belüli társadalmi felelősségvállalását mutatom be, majd ezt szűkítem magyarországi viszonylatra.

Kutatásomban tartalomelemzés segítségével végzek arra vonatkozóan felmérést, hogy a 100 legnagyobb hazai fuvarozó vállalat weboldalain és fenntarthatósági jelentéseiben hogyan jelennek meg az irodalomban fellelhető leggyakoribb fenntarthatósági szempontok, már az ESG szerint csoportosítva.

Dolgozatom készítése során igyekeztem arra törekedni, hogy egy jól átlátható, összefogó képet adjak a társadalmi felelősségvállalás tevékenységeiről és annak fontosságáról.

1 TÁRSADALMI FELELŐSSÉGVÁLLALÁS

Dolgozatom első fejezetében a társadalmi felelősségvállalás témakörét vizsgálom. Ezen belül kitérek a CSR történetére és fejlődésére. Igyekeztem a lehető legtöbb módon meghatározott fogalmat szemléltetni.

1.1 A CSR története

A vállalatok társadalmi felelősségvállalásának (Corporate Social Responsibility, továbbiakban CSR) első megjelenése a 19-20. század elejére vezethető vissza, amikor is a tulajdonosok munkavállalói részére házakat, a fiatal generációnak óvodákat, idősebb honfitársaiknak pedig öregotthonokat építettek.

Az első, napjainkban is ismert megállapítás az 1950-es évek elején jelent meg a gazdasági fejlődés és a fogyasztói társadalom igényeinek növekedésével egy időben. A gondolat az Amerikai Egyesült Államokból és a fejlett országokból indult ki.

A fogalmat legtöbbször Howard Bowen 1953-ban megjelenő, „Social Responsibilities of the Businessman” (Az üzletember társadalmi felelőssége) című könyvével kötik össze. A közmondás, miszerint „egy fecske nem csinál nyarat” tökéletesen igaz a társadalmi felelősségvállalás témakörében. Bowen könyve által hallottak a kifejezésről, ám a köztudatba akkor még nem került be a fogalom.

A fogalmi meghatározások történeti áttekintését időrendbe sorolva igyekeztem összegyűjteni, hogy szemmel látható legyen az a fejlődési folyamat, mely még ma is tart.

David Attenborough egy nagyon fontos megállapításra hívta fel embertársai figyelmét az „Egy élet a bolygónkon” című könyvében. Ez a megállapítás pedig nem más, minthogy világunk nem végtelen, s létezésünk határok közé van szorítva.

1968-ban felismerte, hogy az emberiség nagy mértékben felelős az őket körülvevő természeti környezetért, s talán ennél is fontosabb, hogy függésben áll a természeti világtól. A természeti környezetet nem lehet leigázni és kizsákmányolni, hisz az az emberiség végéhez vezetne. Ez egy régi igazság újragondolása, ami gyökereiben változtatta meg az emberiség gondolkodását. (Attenborough & Hughes, 2022)

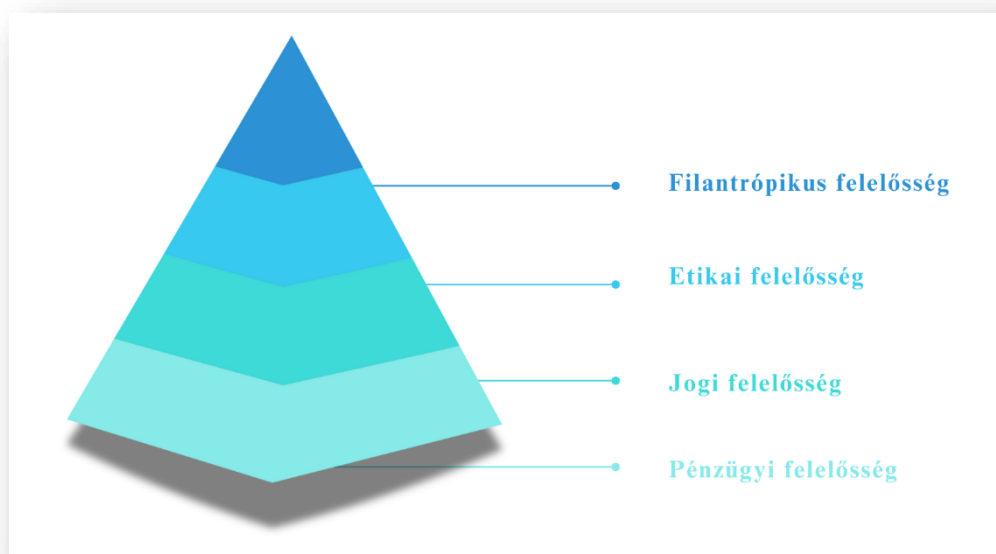
Az 1970-es évek óta a CSR egyre szélesebb körben vált ismertté, népszerűvé, alkalmazása pedig divattá. Friedman szerint a vállalatok csak a profit növeléséért felelősek, s nem

engedhetik meg, hogy vagyonukból jótékonykodjanak, valamint azt is elítélte, hogy jót tegyenek a társadalommal. Ezen állítások mára már érvényüket veszítették. (Friedman, 1970.)

A vállalatok szerepe beleszövődött a mindennapi életünkbe, éppen ezért hatásuk is egyre meghatározóbb. Bármerre is járunk a világban, a cégek az összes lehetséges platformon, kommunikációs csatornán „szembejönnek” velünk, s ezáltal nagy benyomást gyakorolnak az emberiségre.

Az 1980-as években egyre több kutató foglalkozott a témával és egyre több hasonló, ám mégis eltérő fogalom jelent meg a társadalmi felelősségvállalást illetően.

Caroll a társadalmi felelősségvállalás kialakulását és annak területeit tanulmányozva úgy határozott, hogy a társadalmi felelősségvállalásnak négy szintjét különböztethetjük meg. Ezek a szintek egymásra épülnek, s a szintek között kapcsolat van. A CSR esetében akkor mondható hatékonnak egy vállalkozás, ha mindegyik szint kellő figyelmet kap a vezetés részéről. A következő ábrán a négy szint látható, mely Caroll-féle piramisként vált ismertté. (Caroll, 1991)

1. ábra: Caroll-féle piramis

Forrás: saját szerkesztés Caroll (1991) alapján

- Caroll szerint az első szint a **pénzügyi felelősség**. Ebben egyetért Milton Friedman, amerikai professzorral, aki szerint a vállalat működésének legfontosabb tényezője a profit. A profit és a fenntarthatóság mellett elengedhetetlen még a munkahelyteremtés és a társadalom igényeit kielégítő termékek és szolgáltatások létrehozása.

- Ezt követi a **jogi felelősség** szintje, vagyis az aktuális jogi előírások, törvények és szabályok betartása, valamint az azoknak való megfelelés. Ez ellentmondásban van az első céllal, ugyanis az első szint a második szint nélkül is elérhető. Az Európai Unió által elfogadott dokumentum alapján az első két szint még nem tartozik a CSR tevékenységi körébe, mivel ezeken a szinteken csak a szabályozáson túlmutató tevékenységek jelennek meg. Továbbá, ha egy vállalat megfelel a jogi követelményeknek, az még nem jelenti azt, hogy hozzájárul a fenntarthatósághoz.
- A harmadik szinten az **etikai felelősség**vállalás található, ami túlmutat a jogi szabályozásokon. Ez a szint képviseli a vállalati viselkedéskultúrát, valamint a társadalmi felelősségvállalást is. Az etikus vállalati magatartást többféle módon is meghatározhatja az adott társaság:
 - Alkalmazhatja az etikai kódexet, melyben összegyűjti azokat az értékeket és normákat, melyeket a cég önként vállal és szervezetében érvényesíti, ezzel is mutatva a szervezet küldetését és a jövő iránti elkötelezettségét.
 - Az etikai bizottság a felmerülő problémás ügyek kivizsgálásáért felelős.
- A piramis tetején a **filantrópikus felelősség** áll, ami nem egyfajta elvárás, jóval inkább egy kíváncsi a társadalmi csoportok részéről. Ide sorolható az adományozás, a helyi közösségek és intézmények támogatása, szponzorálása.

Goodpaster és Matthews (1982) kilenc pontban foglalták össze és kérdőjelezték meg, hogy vajon lehet-e egy vállalkozásnak lelkiismerete, azaz társadalmi felelőssége. Ekkoriban jelent meg a felelősségvállalás a szervezeti szinteken. Az addig ismert művek a vállalkozó, a vállalatvezető és a munkavállaló, vagyis az egyén felelősségére fókuszáltak. Goodpaster és Matthews könyve meghatározó a CSR életében, mivel megfogalmazódott benne, hogy a felelősségvállalás nem egy rendszerváltás, hanem sokkal inkább az üzleti siker növekedéséhez járul hozzá, továbbá növeli az összhangot a vállalatok és azok környezete közt. Ezen kívül párhuzamot vontak a felelősségvállalás, a döntéshozatal és az etikai hozzáállás közt. (Goodpaster & Matthews, 1982.)

Az elmúlt évtizedben, főként az 1990-es évek óta a vállalatok társadalmi felelősségvállalása fontos kérdéssé vált a mindennapokban. A vezetők felismerték, hogy az üzleti élet hatással van a természeti környezetre, éppen ezért különböző adományozásokat és jótékonykodásokat folytattak az általuk okozott problémák miatt. A 20. századra a vállalati társadalmi felelősségvállalás több tevékenységet is érintett. Ide tartozott a helyi közösséggel, a

munkavállalókkal való törődés, a környezetvédelem és nem utolsósorban az etikus magatartás is.

1995-ben Kerekes és társai úgy tartották, hogy a 21. század legnagyobb kihívásait a környezeti problémák fogják jelenteni az emberiség számára. Senki nem gondolta volna, hogy ezek a megállapítások napjainkra világméretű problémákká nőnek, áthidalva ezzel a társadalmi, demográfiai és földrajzi tényezőket. (Kerekes, Rondinelli, & Vastag, 1995.)

A társadalmi felelősségvállalás megannyi fogalmat foglal magába. Ide sorolható az üzleti etika, a fenntarthatóság és a környezettudatosság is, melyeket a CSR meghatározásának tartalmaznia kell.

Az Európai Bizottság által létrehozott definíció szerint *„a CSR egy olyan koncepció, amelynek keretében a vállalatok önkéntesen szociális és környezeti szempontokat, megfontolásokat integrálnak az üzleti működésükbe, és ilyen elvek fényében alakítják kapcsolataikat mindazokkal, akiket tevékenységük érint, illetve akik kihatással vannak az üzletmenetre”*. (Communities, 2001., old.: 6.) Ezen kívül a társadalmi felelősségvállalás egy *„olyan eljárás, amelynek révén a vállalatok önkéntes alapon társadalmi és környezeti szempontokat építenek be a gazdasági és az érdekelt felekkel való kapcsolatrendszerükbe”*. (Szlávik & Csáfor)

2004-ben a World Bank Institute a következő definíciót fogadta el a CSR meghatározására: *„a gazdaság elkötelezettsége a fenntartható fejlődés felé”*, mely magába foglalja az alábbi kérdések kezelését:

- a korrupciót
- a méltányos munkakörülmények elősegítését
- a környezetvédelem növelését
- az alkalmazottakkal való együttműködést. (Bank, 2005.)

„Természetes környezetünk egyre rosszabb állapotban van” (Attenborough, Egy élet a bolygónkon - A szemtanú vallomása - és látomás a Föld jövőjéről, 2020, old.: 12.), éppen ezért nem meglepő, hogy napjainkban ekkora figyelmet szentelnek különböző kutatók a környezetvédelemnek, a fenntarthatóságnak. Fontosnak tartom megemlíteni, hogy nem csak a kutatókat foglalkoztatja a téma, hanem számos természet-, és környezetvédelmi szervezet jött létre ennek okán, akik folyamatosan felhívják figyelmünket környezetünk megóvására. Ennek következtében egyre nagyobb és több figyelmet fordítunk a környezeti problémákra, s azok elkerülésére.

A társadalmi felelősségvállalás a mai napig egy különleges, folyamatosan változó és érdeklődésre számot tartó terület maradt a tudományos életben. A vállalati társadalmi felelősségvállalás

kifejezést világszerte használják, azonban egyetlen meghatározást találni rendkívül nagy nehézséget okoz. Az elmúlt évtizedekben számtalan próbálkozás történt a fogalom meghatározására, de a mai napig nem találtak egy általánosan elfogadott, jól meghatározott definíciót a tudósok. Ez azért van, mert a különböző iparágak, üzleti formák és méretek, társadalmi, jogi és szociális kontextusok mást és mást értenek a társadalmi felelősségvállalás alatt.

Mindenesetre az biztos, hogy a CSR a fenntartható fejlődésen alapul. A fenntartható fejlődés leginkább elfogadott és használt definícióját a Brundtland Bizottság (1987) alkotta meg: *„A fenntartható fejlődés olyan fejlődés, amely kielégíti a jelen szükségleteit anélkül, hogy veszélyeztetné a jövő nemzedékek képességét saját szükségleteik kielégítésére.”* (Bartus, 2013.) Ezen álláspont szerint mindig figyelembe kell vennünk tetteink következményeit, hisz azok hatással vannak a környezetre, embertársainkra, s nem utolsósorban a jövő nemzedékeire is.

A globalizáció elterjedésével, valamint a technológia rohamos fejlődésének köszönhetően a CSR területén is egyre több a lehetőség a felelősségteljes szemléletmód kialakítására. A vállalkozások túlnyomó többsége már felismerte, hogy a hosszútávú és fenntartható fejlődés kulcsa nem csak a profit.

A fogalmi meghatározásokat elnézve kijelenthető, hogy vannak közös, ismétlődő részek, azonban bőven megfigyelhetők az eltérések is, hisz minden vállalkozás más és más prioritásokat emel ki.

2 ELVEK ÉS SZABVÁNYOK

A társadalmi felelősségvállalás önkéntességén túl az állami jogszabályok is meghatározzák és befolyásolják annak mértékét. A szabályozások országonként eltérők, így könnyen előfordulhat, hogy ami egy országban önkéntes alapon működik, az máshol épp a szabályozásnak felel meg. Fontosnak tartom a szabályozás szerepében az egyensúly megtalálását, hisz a nagyfokú egységesítésben elvesznek az önkéntes alapú törekvések, esetleges kezdeményezések.

A társadalmi felelősségvállalás egy nehezen mérhető teljesítmény a vállalatok életében, azonban a gazdálkodók szempontjából mégis egy igen fontos lépés, hogy a következőkben hogyan tudnak fejlődni és változtatni vállalati struktúrájukon.

Kiemelt jelentőséggel bír, hogy a vállalkozások nyílt kommunikációt folytassanak, ezzel is elősegítve a felelősségvállalás mérését. Sok esetben előfordul, hogy egy-egy vállalkozás igyekszik jobb színben feltüntetni magát, ezzel elferdítve az igazságot. Manapság ez már nem releváns a nagyvállalatok esetében, hiszen a különböző ellenőrzőcsoportok hamar rájönnek, ha nem a valóságot tükrözik az elkészült jelentések. A közvéleményben is negatív megítélésre kerülnek azon vállalkozások, akik elferdítik az igazságot, s ezzel jelentős bevételtől esnek el a jövőben.

A következőkben bemutatásra kerülnek a különböző elvek és szabványok, melyeket a társadalmi felelősségvállalás hívott életre.

A működő vállalatoknak kötelező jelleggel pénzügyi beszámolót kell készíteniük. Ezzel szemben a fenntarthatósági jelentések készítése önkéntes tevékenység. A jelentés lehetőséget nyújt, hogy a vállalat közölje a nyilvánossággal a szervezeten belüli tevékenységet.

2.1 Global Reporting Initiative

A fenntarthatósági jelentések legnépszerűbb és legelterjedtebb formája a GRI alapján készült jelentés. A Global Reporting Initiative (GRI) 1997-ben jött létre azzal a céllal, hogy a vállalatok eleget tegyenek a környezeti magatartási elveknek, majd ezt tovább bővítették társadalmi, gazdasági és irányítási kérdésekkel egy fenntarthatóbb jövő érdekében. Az első GRI irányelvet 2000-ben tették közzé, majd ezt követően 2002-ben független, nonprofit szervezetként jött létre Amszterdamban. 2016-ban a az iránymutatásokról áttért az egységes szabványok létrehozására a fenntarthatósági jelentések elkészítésében. A szabványokat folyamatosan frissítik és kiegészítik az aktuális szabályokkal.

Ami a meghatározást illeti, a Global Reporting Initiative szerint ez egy „*olyan jelentés, amit a cégek vagy szervezetek a mindennapi tevékenységük által okozott gazdasági, környezeti és társadalmi hatásokról tesznek közzé*”. (GRI, 2016, old.: 3.) A jelentésnek tartalmaznia kell a szervezet általános és főbb tudnivalóit, stratégiáját, szervezeti céljait, fenntarthatósági intézkedéseit, a tulajdonlás alakulását, valamint az együttműködéseket és partnerkapcsolatokat.

E megállapítás szerint a fenntarthatóság többszöri aktivitást jelentő folyamat, mely jelen van a szervezetek működésében és be is épül abba.

2.2 ISO 26000

Az alábbiakban az ISO 26000 szabványt mutatnám be. Ez a szabvány iránymutatást nyújt a vállalkozások számára abban, hogy hogyan tudják elősegíteni szervezetükben a társadalmi felelősségvállalással kapcsolatos tevékenységeket. A szervezeteket arra ösztönzik, hogy stratégiájukat e szerint alakítsák ki.

Az ISO 26000 szabványt 2010-ben vezették be. Ezt megelőzte egy 5 évig tartó tárgyalás az érdekeltekkel. Kidolgozásában számos érintett vett részt: kormányzati szervek, civil szervezetek, ipar, különböző fogyasztói csoportok és munkavállalókból álló csoportok. Ebből adódóan megfelel a vonatkozó jogszabályoknak és olyan gyakorlatokat foglal össze, melyeket a szervezetek alkalmazni tudnak saját vállalkozásukban is.

Mint már említettem, ez a szabvány egy iránymutató, nem pedig egy kötelező jelleggel alkalmazandó rendszer, ebből kifolyólag alkalmazása önkéntes. Az ISO 26000 szabványt nem csak vállalatok, hanem egyéb szervezetek, mint például iskolák, egészségügyi intézmények és más szervezetek is alkalmazhatják. (ISO 26000, 2010.)

2.3 Zöld Könyv (EU)

A következőkben az Európai Bizottság (2001) által publikált Zöld Könyv (Promoting a European framework for corporate social responsibility. Green Paper) kerül bemutatásra, mely a felelősségvállalás kereteinek meghatározása érdekében jött létre. A könyv célja, hogy elindítson egy párbeszéd jellegű folyamatot egy-egy témával kapcsolatban, melyekből aztán a későbbiek során egy közösen elfogadott álláspontot alakítanak ki. A Zöld Könyvben meghatározott definíció szerint, melyet már ismertettem, „*a CSR egy olyan megközelítés, amely szerint a vállalatok önkéntes alapon környezeti és társadalmi szempontokat építenek be üzleti tevékenységükbe és az érdekelt felekkel való kapcsolatukba*”. (Communities, 2001., old.: 8.) A könyv segítségével megkülönböztethetünk belső és külső érintetteket.

2.4 OECD

Az alábbiakban az OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development), vagyis a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet kerül bemutatásra. Az egyezményt Párizsban írták alá 1960. december 14-én, s azóta párizsi székhellyel működik a szervezet. Célja, a tagállamok kormányainak segítése, a globalizáció hatására felmerülő gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi problémák megoldása. Éppen ezért olyan nemzetközi szabványok kidolgozásán dolgoznak, melyek által megoldást találnak a felmerülő problémákra. Az irányelvek célja, hogy segítsenek összhangba hozni a kormányzati politikát a vállalkozások tevékenységével, valamint egyfajta kölcsönös bizalom kiépítése a vállalkozások és a társadalom közt.

Az OECD által meghatározott irányelvek csoportosítása:

- Emberi jogok
- Foglalkoztatás és munkaügyi kapcsolatok
- Környezetvédelem
- Küzdelem a vesztegetés, a kenőpénz-kérés és a zsarolás ellen
- Fogyasztói érdekek
- Tudomány és technológia
- Verseny
- Adózás (OECD, 2003.)

3 AZ ESG-RENDSZER

Napjainkban a vállalatok függetlenül attól, hogy milyen iparágban helyezkednek el, eltérő minőségű, eltérő tartalmú és mélységű jelentéseket készítenek. A profitmaximalizáláson túlmenően egyre nagyobb érdeklődést mutatnak a vállalatok egyéb tevékenységei iránt is, így a pénzügyi beszámolókon túl a vállalatok környezetre gyakorolt hatása, a társadalmi felelősségvállalás, valamint a vállalatirányítás is befolyással vannak. Ezeket alapul véve határozzák meg az adott vállalatra vonatkozó ESG-mutatószámot, mellyel aztán hatással vannak a piaci szereplőkre, a befektetőkre és a hitelezők döntéshozatalára. De mi is az az ESG-rendszer?

Az ESG-rendszer nem más, mint a vállalatok társadalmi felelősségvállalásához kapcsolódóan a fenntartható működés keretrendszerét meghatározó rendszer. Ez a rendszer egyelőre még önkéntességen alapul, ám több dimenzióon keresztül mérhető.

Az ESG szó egy mozaikszó, melynek első része az E, mint Environment a vállalat fizikai környezetének teljesítményét méri. Fokozott figyelmet fordít a vállalat erőforrás-felhasználási szokásaira, valamint működése során a környezetre mért hatásait, mind saját működése érdekében, mind az ellátási láncok szintjén. Ide sorolható az energiafogyasztás, az üvegházhatású gázok kibocsátásának mértéke, a vízszennyezés, valamint a hulladékgazdálkodás is. A következő betű az S, mint Social, ami a társadalmi szintet foglalja magába. A legfőbb szempont, hogy a vállalat hogyan kezeli a munkavállalókhöz, a társadalomhoz és a politikai környezethez való viszonyulását. Míg a környezeti és vállalatirányítási funkciók a külső környezetre és a belső viszonyokra vonatkoznak, addig a társadalmi funkciók a vállalat és az emberek, vagy intézmények közötti kapcsolatokat helyezi előtérbe. Az utolsó betű a G, mint Governance. Ez a dimenzió a döntéshozatal vállalatirányítási funkcióira vonatkozik. Magába foglalja az egyénekre vonatkozó döntéseket, a vállalaton belüli jogok és felelősségek megosztását is. Természetesen ide tartozik az igazgatóság, a vezetőség, a részvényesek és egyéb érdekeltek is. A vállalatirányítás közé tartozik a vállalati célok meghatározása, az igazgatótanács szerepe, a részvényesek jogai, valamint a vállalat teljesítményének mérése is.

Az ESG célja a vállalatok pénzügyi teljesítményeinek egyéb szempontok szerint történő kibővítése, hogy az hosszútávon is fenntartható legyen, s fejlődjön a környezeti-, illetve társadalmi helyzete is.

Az ESG jelentés készítése kiemelten fontos lépés, hisz ezáltal motiválja és ösztönzi a vállalatokat a fenntarthatósági célok kitűzésében, a vállalat ESG tevékenységének mérésében, a fenntarthatósággal kapcsolatos kockázatok kezelésében és annak megértésében, hogy a környezet számára ezek miként teremtenek értéket.

Az ESG kifejezést először 2004-ben, az ENSZ Globális Megállapodás kezdeményezése által, az *Aki gondoskodik, az nyer* című jelentésben használták.

3.1 ESG szabályozás

Ahhoz, hogy az ESG szemlélet ne csak egy átmeneti trend legyen, szükség van a szabályozásra, a standardizálásra, valamint a gondolkodásmód megváltoztatására.

A piaci szereplőknek számos kihívással kell szembenéznie a folyamatosan változó szabályozások és követelményeknek való megfelelésben.

A gazdálkodók környezetvédelmi és társadalmi felelősségvállalására vonatkozó „nem pénzügyi jelentéstétel” szabályozása és követelménye egyre inkább fokozódik, s egyre erősebbé válnak ezek a szabályok. Kezdetben ezek a szabályozások a vállalatok pénzügyi jelentéstételére vonatkoztak, majd ezeket bővítették és egészítették ki.

- Az Európai Unió által kiadott irányelv 2014-ben jelent meg. Ez volt a Non-Financial Reporting Directive, vagyis az NFRD. Ebben szabályozták azt, hogy a 2017-es üzleti évtől kezdődően az Európai Unió bizonyos közérdeklődésre számot tartó vállalkozásainak, bankoknak, biztosítóknak kötelező nem pénzügyi jelentést készíteni.
- 2019-ben az Európai Bizottság fogalmazta meg az új irányelvet, miszerint a vállalkozásoknak meghatározott elvek mentén kell összeállítaniuk a nem pénzügyi jelentés azon részeit, amelyek éghajlattal és éghajlatváltozással kapcsolatosak.
- 2019-ben jelent meg az az uniós rendelet is, ami a pénzügyi szolgáltatók fenntarthatósági jelentésével foglalkozik. A 2019/2088-as Európai Uniós rendelet elsődleges célja a „zöldre festésnek” korlátok közé szorítása.
- 2020-ban lépett életbe az Európai Unió rendelete, mely egy egységes fogalmi és kritériumrendszert teremtett azáltal, hogy a szabályokat rendszerbe foglalta. Pontosították, hogy mely gazdasági tevékenységek tekinthetők zöldnek, környezeti szempontból fenntarthatónak.
- Az Európai Unió Bizottsága 2022-ben fogadta el a 2024 januárig érvényben lévő NFRD helyébe lépő irányelvet. A vállalati fenntarthatósági jelentésekről szóló irányelv

(Corporate Sustainability Reporting Directive, CSRD) sokkal szigorúbb és részletesebb beszámolási kötelezettséget ír elő. Ez a jelentéstétel kötelező és standardizált formájú. (Reizingerné Ducsa & Hajdu, 2024)

A 2023. évi CVIII. törvény 23. § (1) jogszabály értelmében a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodónak minősülő nagyvállalkozónak évente kötelező nyilvános, ESG beszámolót készíteni, melyet a vállalkozás ügyvezető szerve hagy jóvá. (2023. évi CVIII. törvény 23. § (1))

Csath Magdolna úgy vélte, hogy a jogi szabályozás előírásainak vállalatokra gyakorolt hatásai inkább csak még nagyobb terhet rónak a vállalatokra, valamint korlátok közé szorítják tevékenységüket az üzleti életben. (Csath, A versenyképesség-mérés változásai és új irányai, 2019) Tény, hogy a környezetvédelmi előírásoknak való megfelelés nagy mértékű adminisztrációs feladattal jár, ami költségnövekedést von maga után. Azonban fontos megemlíteni, hogy a fenntarthatóság gyakorlatban történő alkalmazása számos előnnyel is jár.

4 A CSR GAZDASÁGI SZEREPLŐI

A társadalmi felelősségvállalás gazdasági szereplőit mutatom be ezen fejezeten belül. A témához szorosan kapcsolódó szereplők elsődlegesen az üzleti vállalkozások.

A vállalkozások nagymértékben befolyásolják a gazdaság helyzetét. Részt vesznek a foglalkoztatásban, a piaci verseny fellendítésében, hisz valami alapján meg szeretnék különböztetni magukat versenytársaiktól. Mindezek mellett elengedhetetlen, hogy valamiben ők legyenek az elsők, valamiféle újítást hozzanak létre.

A történelem során, hasonlóan a társadalmi felelősségvállalás fogalmához, ezt a definíciót is sokféleképpen definiálták. A vállalkozó kifejezés a francia eredetű „entrepreneur” szóból ered, mely annyit jelent, hogy kapcsolatteremtő, közvetítő. Ez a kifejezés azonban nem fedi le teljesen a vállalkozó jellemzőit.

Már a középkorban is használták ezt a kifejezést, azonban akkoriban a nagyobb munkák koordinálását és irányítását jelentette. 1725-ben Cantillon úgy vélte, hogy a vállalkozó valamilyen kockázatvállaló tevékenységet végez. Az eddigi kockázatviselés mellett 1797-ben Beaudeau már tulajdonnal rendelkezőként jellemezte az eddigi tulajdonságok mellett.

Max Weber szerint a vállalkozás nyereséggel járó cserelehetőségek összessége. A vállalkozás folyamata hasznot hozó cselekvés, ám fontos megkülönböztetnünk a „talált” nyereségtől.

Schumpeter állítása szerint „*a vállalkozó újít és még ki nem próbált technológiákat fejleszt ki*”. (Schumpeter, 1980., old.: 237.) Drucker szerint „*az innováció a vállalkozószelleműek eszköze, amellyel keresik az új lehetőségeket, és amelynek segítségével alkalmazkodnak az állandóan változó környezethez*”. (Csath , és mtsai., 2021.)

Hisrich 1985-ben a következő meghatározást alkotta: „*a vállalkozás valami új és értékes dolog létrehozásának folyamata, amelyben a vállalkozó biztosítja a szükséges időt és erőfeszítést, vállalva a várható pénzügyi, pszichikai és társadalmi kockázatot, és megkapja a folyamat révén keletkező anyagi és személyes meglegedettséget nyújtó elismerést*”. (Dániel , 2016)

Vecsenyi szerint „*a vállalkozásban kulcsszerepet játszik a vállalkozó személy, aki felismer egy üzleti lehetőséget, és kihasználására létrehoz vagy átalakít egy vállalkozási szervezetet, vállalva az ezzel együtt járó kockázatot a várható szakmai, piaci, pénzügyi, társadalmi és egyéni siker reményében.*” (Vecsenyi, 2009., old.: 19.)

Chikán (2020) szerint a vállalkozás fogalma a következőképp néz ki: „Az üzleti vállalkozás olyan emberi tevékenység, amelynek alapvető célja, létének értelme fogyasztói igények kielégítése nyereség elérése mellett.” (Chikán, 2020.)

A felelősségvállalás gazdasági szereplőit tekintve a vállalkozók és vállalatok azok, akik jelentős mértékben hozzájárulnak a környezetvédelmi problémák felmerülésében és fokozásában. Mindegy, hogy egy vállalat termelő vagy szolgáltató tevékenységet folytat, hisz így is, úgy is kapcsolatba kerül a természeti környezettel.

A termelőtevékenységet folytató vállalatok tevékenységükből adódóan közvetlen kapcsolatban állnak környezetükkel, vagyis szoros kapcsolatban állnak egymással. A környezeti hatások minden gazdálkodóra hatással vannak, azonban a gazdálkodó is hatással van környezetére.

A vállalatok és a természeti környezet kapcsolatát eddig az jellemezte, hogy a gazdálkodók kihasználták a környezet nyújtotta lehetőségeket és erőforrásokat. A véges erőforrások azonban mindenkiben tudatosították, hogy a vállalatoknak igenis figyelmet kell fordítaniuk a környezetre. Szerencsére napjainkban ezt már törvények szabályozzák, melyek követelik a környezet állapotának megőrzését és annak megóvását is.

A vállalatok többsége felismerte, hogy a társadalmi felelősségvállalást valóban nem hagyhatják figyelmen kívül. Ennek következtében beépítik stratégiájukba, tevékenységükbe, valamint termékeikbe is.

4.1 A vállalkozások csoportosítása

A vállalkozásokat számtalan módon és szempont szerint lehet csoportosítani. A vállalkozások csoportosítása történhet a tulajdonosok alapján, miszerint megkülönböztetünk magánszemélyeket vagy az állami szférából jövő személyeket. Ebből adódóan a magánvállalkozások lehetnek egyéni vállalkozások és társas vállalkozások, de ide soroljuk a szövetkezeteket is, ahol több tulajdonos van jelen.

Beszélhetünk állami vagy önkormányzati tulajdonban lévő vállalkozásokról, akik általában olyan területeken működnek, ahol alacsony a várható profit mértéke.

További csoportosítási lehetőség a jogi forma. A Polgári Törvénykönyv megkülönböztet személyegyesítő és vagyonegyesítő társaságokat. A személyegyesítők közé a betéti és a közkereseti társaság tartozik, míg a vagyonegyesítők közé a korlátolt felelősségű társaság és a részvénytársaság. (2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről)

Ha üzleti szempontból vizsgáljuk a vállalkozásokat, akkor megkülönböztethetünk eltartó vállalkozásokat, melyek annyi jövedelmet termelnek, ami tisztos megélhetést nyújt a vállalkozásban résztvevőknek. Továbbá megkülönböztetünk még eladható vállalkozásokat, melyek olyan fejlődési, növekedési potenciállal rendelkeznek, amely alkalmassá teszi őket arra, hogy haszonnal lehessen a vállalkozást részben vagy egészben értékesíteni.

A vállalkozások közt különbséget tehetünk aszerint, hogy a nemzetgazdasági ágazatok közül a primer, a szekunder vagy épp a terciér szektorban tevékenykednek. Ezt a csoportosítást tovább bonthatjuk termelő, kereskedelmi, bérbeadó szolgáltató vagy közvetítő szolgáltatást végző vállalkozásokra.

A vállalkozásokat méret szerint is differenciálhatjuk. Ekkor a méretet a foglalkoztatottak száma, az árbevétel, valamint a tőke nagysága jellemzi.

- **Mikrovállalkozásnak** minősül az a vállalkozás, aki 10 főnél kevesebb személyt foglalkoztat és maximum 2 millió euró/év a nettó árbevétele vagy 2 millió euró/év a mérlegfőösszege.
- **Kisvállalkozásnak** tekintjük azt a szervezetet, ahol 50 főnél kevesebb a foglalkoztatott és maximum 10 millió euró/év a nettó árbevétele vagy 10 millió euró/év a mérlegfőösszege.
- **Középvállalkozás**, ahol 250 főnél kevesebb személy van foglalkoztatva és maximum 50 millió euró/év a nettó árbevétele vagy 43 millió euró/év a mérlegfőösszege.
- **Nagyvállalatnak** pedig azt a vállalkozást tekintjük, ahol a foglalkoztatottak száma meghaladja a 250 főt. (Vecsenyi, 2009., old.: 47.)

Az előzőleg felsoroltak mellett elkülöníthetjük a vállalkozásokat üzleti és működési tapasztalat alapján. Ekkor beszélünk hangya, gazella, tigris és dinoszaurusz típusú vállalatokról.

4.2 Az érintettek

A vállalati felelősségvállalás vizsgálata során sokszor felmerül a kérdés, hogy vajon kinek is felelősek a vállalatok. Közgazdasági szempontból csak és kizárólag a részvényeseknek és a tulajdonosoknak, ám az előbb említett érintetteket csak az egyre növekvő nyereség érdekli. Az érintett-elmélet szerint a vállalatok már-már minden érintett csoportnak felelősek. (Tóth, 2007)

A szervezetek működésük során megannyi társadalmi csoporttal kerülnek kapcsolatba. Ezek a személyek vagy csoportok befolyásolhatják a szervezet működését és/vagy érdekeltek annak

következményeiben. Az érintettek köre még viszonylag kis vállalkozások esetében is igen széles körben mozog.

A sikeres vállalatvezetők mára már felismerik, hogy milyen fontos is az érintettek figyelembevétele, az irányukba történő hatékony kommunikáció, s a folyamatos fejlesztés és újítás.

Az érintettek stratégiája az 1980-as években jelent meg. Az „érintettek” szó angol megfelelője a „stakeholder”. Ahhoz, hogy tudjuk kik is tartoznak az érintettek közé, mindenképpen fontos megismernünk a vállalkozást.

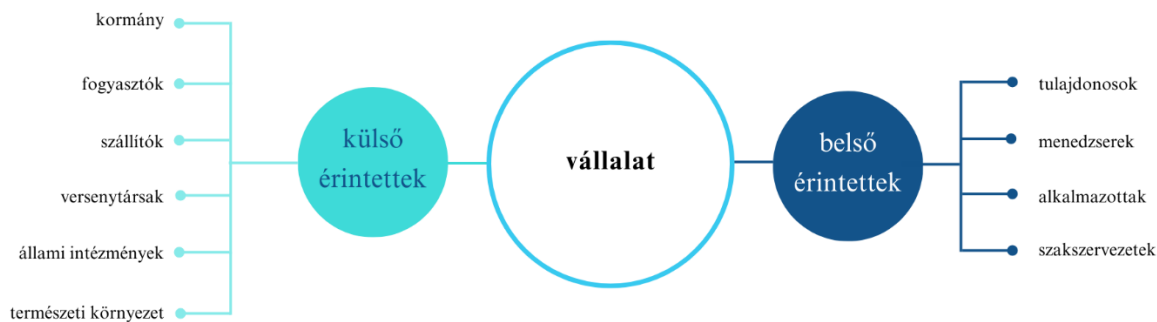
Freeman szerint érintettnek tekinthető minden olyan csoport vagy egyén, aki befolyásolhatja a szervezetet, valamint érintett a célmeghatározásban és annak megvalósításában. E megállapítás szerint sokféle érdekcsoport lehet. Ide soroljuk a tulajdonosokat, a részvényeseket, az alkalmazottakat, a szállítókat, a fogyasztókat, de még a versenytársakat is.

A stakeholder elmélet a vállalatot az érintett csoportok középpontjába helyezi. A vállalatok igyekeznek nyomon követni az érdekeltek igényeit, valamint tevékenységük által az érintettekre gyakorolt gazdasági és társadalmi hatásokat is.

Az érintettek csoportosítása különösen fontos, hisz ez mutatja meg, hogy a vállalat kivel szeretne kommunikációt és partneri együttműködést kialakítani. Az érintettek azonosítása után a szervezet eldöntheti, hogy mely érintettel milyen formában és gyakorisággal kíván a jövőben kommunikálni.

Az érintetteket csoportosíthatjuk aszerint, hogy milyen jelleggel van jelen a szervezetben, így megkülönböztetünk piaci és nem piaci érintetteket. A másik csoportosítási lehetőség elhelyezkedés szerint történik, így megjelennek a külső, illetve belső érintettek. Az előző rendszerezésen kívül lehetnek elsődleges, illetve másodlagos érintettek is. Az elsődleges érintettek csoportjába azok tartoznak, akiknek valamiféle érdekeltségük van a szervezet életében, s támogatásuk nélkül a szervezet nem működne.

A stakeholderek analízisa egy úgynevezett „érintett térkép” segítségével történik, melynek célja az érintettek közötti kapcsolatrendszer kialakítása. Az elemzés során azonosításra kerülnek a külső és belső érintettek, valamint az érdekeltek. Ezt követően azonosításra kerülnek a szereplők érdekei és elvárásai. Az érintett térkép segít megmutatni, hogy kik azok a szereplők, akik képesek és tudnak együttműködni a szervezeti célok érdekében, hogy kik azok, akiket ösztönözni lehet egy-egy projektbe való bekapcsolódásba.

2. ábra: Érintett-térkép

(saját szerkesztés)

4.2.1 Az érintettek viszonyulása a CSR-hez

Ahány érintett, annyi féle hozzáállás a társadalmi felelősségvállaláshoz. Ez nem meglepő, hisz minden érintett számára más a fontos, másban érdekelt.

- A vállalatok képviselői a társadalmi felelősségvállalás önkéntességét emelték ki, s nem értettek egyet az uniós szintű szabályozással.
- A befektetők számára a nyitottság és az átláthatóság a prioritás.
- A különböző civil szervezetek az egységes szabályozást sürgették, hisz számukra fontos, hogy felelősségre lehessen vonni a vállalatokat, ha azok nem a társadalom és a környezet kedvező hatásait képviselik.
- Az Európai Bizottság az erős társadalmi kohézió, az alapvető emberi és környezetvédelmi jogok mellett a versenyképesség javítását tűzte ki célul.

5 A VÁLLALATOK CSR KAPCSOLATA

A világszintű kihívások és válság hátán lévő válság olyan gazdasági körülményeket teremtettek, melyek a különféle szervezetek számára is újdonságokat rejtettek. Ahogy egyre jobban felismerték és belátták, hogy a globális problémák igenis jelen vannak, úgy egyre jobban erősödött az igény az ellenintézkedésekre.

Elsődleges szempontban a változást a vállalatoknál kell elérni. Mindenki számára nyilvánvaló, hogy a vállalatok a társadalmi célok érdekében adományoznak, szponzorálnak egy-egy eseményt, nemes ügyek mellé állnak, mindemellett a vállalkozásoknak felelős magatartást kell tanúsítaniuk a társadalom számára, a környezet védelmével szemben is. Az előbb felsorolt cselekvéseket természetesen úgy kell megvalósítaniuk, hogy közben a szervezet sikeres és eredményes maradjon.

A vállalati társadalmi felelősségvállalás a vállalkozások társadalmi és környezettel kapcsolatban álló, kötelezettségeken túlmutató felelősségére vonatkozik.

A vállalkozások versenyképességét tekintve egyre nagyobb hatással bír a vállalati társadalmi felelősségvállalás szempontú közelítése. Ez a megközelítés előnyt jelent a kockázatkezelésben, a költségmegtakarításban, a tőkéhez való hozzáférésben, a kapcsolatok kialakításában, valamint nem utolsósorban az innovációban is.

Úgy gondolom, hogy a vállalatok társadalmi felelősségvállalása az üzleti élet egyik sikere lett. Ezzel kapcsolatban egyre több iránymutatás és ajánlás születik mind nemzetközi, mind hazai viszonylatban.

5.1 CSR az Európai Unióban belül

Az előzőekben említettek alapján megismerkedhettünk a társadalmi felelősségvállalás indulásával, folyamatos alakulásával és fejlődésével, most pedig ismerkedjünk meg az Európai Unióban történő CSR tevékenységekkel.

Az Unióban a nagyvállalatok már régebb óta alkalmazzák a CSR tevékenységet, ám felmerült az igény a kis- és középvállalkozások körében is.

Novotny Ádám szerint *„A CSR-t tehát tekinthetjük egy olyan speciális terméknek, melynek kívánatos tételeért elsősorban az Európai Bizottság, mint az EU „marketingosztálya” felel, s melyből a vállalati szféra, ha magára hagyják, nem vásárol eleget.”* (Novotny, 2008)

A társadalmi felelősségvállalás gondolatának megjelenése, majd annak gyakorlatban való alkalmazása rövid idő alatt zajlott le az 1990-es évektől kezdve. Ekkoriban kezdett egyre jobban fókuszba kerülni a környezettudatosság, a felmerülő környezeti problémák, valamint elkezdtek odafigyelni a környezeti állapot megóvására is a vállalatok.

Az Európai Unió Bizottságának elnöke, Jacques Delors arra ösztönözte a vállalatokat, hogy tegyenek a társadalmi felelősségért, járuljanak hozzá az ennek érdekében történő erőfeszítésekhez. 1995-ben megalakult a CSR Europe nevű non-profit szervezet, melynek célja napjainkban is az európai üzleti hálózat társadalmi felelősségvállalása, valamint az ezt a témakört érintő tapasztalat és eszmecsere elősegítése.

A „CSR Europe” állítása szerint *„olyan vállalatokra van szükség, amelyek felelősséget vállalnak az életfogytig tartó tanulás, az esélyegyenlőség, a társadalmi kohézió és a fenntartható fejlődés eléréséért. A vállalati társadalmi felelősségvállalás lényege, hogy az érintettek feltérképezése után meg kell próbálni azok értékeit és érdekeit beépíteni az üzleti működésbe.”* (Berkesné Rodek, 2018., old.: 21.)

A következő jeles esemény nem más, mint a 2000 márciusában tartott lisszaboni csúcstalálkozó, ahol az Európai Unió kormányfői megállapodtak abban, hogy 2010-ig az Uniót *„a világ legversenyképesebb és legdinamikusabb tudás alapú gazdaságává”* teszik. Az Európai Unió társadalmi felelősségvállalásának koncepcióját 2001. júliusában mutatták be, amikor útnak indították a Zöld Könyvet. (Communities, 2001.) Mint azt már előzőleg említettem, a Zöld Könyv egy vitaanyag, ami nevéhez híven vitát generált a társadalmi szervezetekben, továbbá felhívta a figyelmet a társadalmi felelősségvállalásra.

Ezt követően 2002-ben az Európai Bizottság egy értekezletet jelentetett meg, melyet a Bizottság első CSR témájú közleményeként tartunk számon. Ennek első része a Green Paper eredményeit mutatja be, míg a második része az EU társadalmi felelősségvállalásának stratégiáját, s annak cselekvési tervét szemlélteti.

2006-ban megjelent az Európai Unió második közleménye is, mely az *„Európa, mint kiválósági központ a vállalatok társadalmi felelőssége terén”* címet viseli. Kiemelt szerepet kapott a munkahelyteremtés és a versenyképesség. A közlemény a civil szervezetek bevonását, valamint a tagországok közötti együttműködésre is felhívta a figyelmet. Mindezek mellett a kis- és középvállalkozások társadalmi felelősségvállalásának támogatása is jelentős részt kapott. Ezt követően 2006. márciusában létrejött a vállalatok társadalmi felelősségvállalásával foglalkozó Európai CSR Szövetség (The European Alliance for CSR).

2007-ben az Európai Parlament elfogadta a brit, Richard Howitt javaslatát, miszerint szabályozáskor tekintettel kell lenni a tagállamok közti különbségekre, vagyis „*a vállalati magatartásra egyetlen modellt alkalmazni kívánó egységes módszer nem helyénvaló*”. (BruxInfo, 2007.)

2011. október 25-én bemutatásra került a megújított Európai Unió CSR stratégia. (Bizottság, 2011.)

2019-ben az Európai Környezetvédelmi Ügynökség nyilvánosságra hozta jelentését Európa környezeti állapotáról. A közölt adatok azt szemléltetik, hogy az uniós környezeti politika éveken keresztül olyan kérdések megoldásával foglalkozott, melyek nem léptek túl a tüneti kezelésen. A megoldásokat a jó szándék vezérelte, ám nem voltak lényegretörőek, s a jogszabály győzött. (Pánovics, 2020.)

Összességében megállapítható, hogy az elmúlt években igen nagy figyelmet kapott a társadalmi felelősségvállalás mind az Európai Unió, mind a politikusok és kutatók részéről is. Nem csoda, hisz a globalizáció számos új kihívás elé állította a gazdaság szereplőit.

5.2 CSR Magyarországon

A következő fejezetben a társadalmi felelősségvállalás magyarországi alakulását, fejlődését szeretném bemutatni.

A társadalmi felelősségvállalás fogalma az 1990-es évek közepén vált ismertté hazánkban. Ekkoriban jelentek meg Magyarországon a külföldi befektetők, akik saját vállalatukban már alkalmazták és használták a társadalmi felelősségvállalás eszközeit, amit aztán Magyarországon is próbáltak érvényesíteni.

Az 1950-es években egyfajta bizalmatlanság alakul ki az üzleti világban mind gazdasági, mind társadalmi szempontból, ezért a vállalatok megoldásokat kerestek. Felismerték, hogy a társadalom aktív tagjaként nekik is tenniük kell a helyi közösségekért, a társadalomért, de továbbra is szem előtt tartották profitorientáltságukat. A folyamat nem volt egyszerű, hisz Magyarországon mindenhol ott volt a szocializmus nyoma, ami egy teljesen más ideológiát tartott fontosnak és a szereplőket is eszerint befolyásolták.

Magyarországon a társadalmi felelősségvállalás a nagy-, illetve multinacionális szervezetek körében terjedt el. Velük szemben a kis- és középvállalatok információ- és erőforráshiány miatt nem tudnak oly mértékben hozzájárulni a tevékenységekhez. A kkv-k vezetői körében egyfajta negatív szemléletmód terjedt el, ami szintén a szocializmusból maradt vissza. Ekkoriban a

vállalatvezetők jóval kevesebb tapasztalattal és tudással rendelkeztek az irányításról, ami szintén csak nehezített a helyzetükön. A szocializmus nem a fejlődés, hanem a teljes foglalkoztatottság biztosítása volt, ami által a társadalmi felelősségvállalás gondolata szintén háttérbe szorult.

Az ezt követő időkben, a rendszerváltásban, ahogy egyre több tapasztalatot és tudást szereztek a vállalatvezetők, úgy egyre jobban nyitottak az újítás és a társadalmi felelősségvállalás iránt is, bár az elsődleges szempont még mindig a jövedelmezőség fenntartása volt.

Az évek alatt rengeteget változott és fejlődött a CSR megítélése, ami azóta is egy folyton változó rendszer maradt.

A 90-es évek végére a CSR egyet jelentett az emberek többségének a szponzorációval. A társadalmi felelősségvállalás főbb jellemzői, mint például a profitszerzésen való túlmutatás, a társadalomra és a gazdaságra gyakorolt jó hatás azonban továbbra is háttérbe szorult és egyáltalán nem jellemezte a magyarországi vállalkozásokat. Radácsi László 2005-ben tett interjúja is megerősíti ezt az álláspontot, pedig ez az interjú már jóval a rendszerváltást követően készült. Radácsi úgy vélte, hogy csak akkor lehet előrelépni, ha elismerik, hogy a társadalmi felelősségvállalás nem csak a vállalatok feladata, valamint ennek kialakításában a kormánynak, a különböző szervezeteknek, fogyasztóknak és a tudományos szférának is részt kell vállalnia. Meggyőződése volt, hogy csak közös összefogással lehet kialakítani a társadalmi felelősségvállalást a vállalkozói körben.

A 90-es évek közepén, amikor a gazdaság kiegyensúlyozott lett, valamint a megjelent szabályozások miatt a nagyvállalatok elkezdtek foglalkozni a társadalmi felelősségvállalás gondolatával.

Magyarországon nagy mérföldkőnek tekinthető a 2004-es Európai Unió csatlakozás, ami a CSR területén is változásokat hozott. Az uniós szabályozás iránt nagyobb volt a bizalom a vállalkozók részéről. Hivatalos kezdetnek a 2006-ban megjelent „A munkáltatók társadalmi felelősségének erősítéséről és ezt ösztönző intézkedésekről” szóló 1025/2006. (III.23.) kormányhatározat számít. Ebben a határozatban megállapítják, hogy a munkáltatók általi önkéntes társadalmi felelősségvállalást az innováció új elemének tekintik, mely hatással van a gazdasági tevékenységekre. (1025/2006. (III. 23.) Korm. határozat, 2006.)

Szintén 2006-ban indította útnak a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium az „Üzletre hangolva” nevű programot, melyben a társadalmi felelősségvállalás került fókuszba. Fő feladatai közé tartozott a roma vállalkozások gazdaságba való beilleszkedése, az adózási morál

javítása, valamint a munkahelyi diszkrimináció csökkentése. Sajnos a program jelentős érdemi változást nem hozott, így mással próbálkoztak.

Ez évben rendeztek egy konferenciát Társadalmi felelősségvállalás és Média címmel, ahol megegyeztek abban, hogy minden év június 1-je lesz a Társadalmi Felelősségvállalás Napja hazánkban. (A társadalmi felelősségvállalás napja, 2006)

Az utóbbi években a legtöbb magyarországi szervezet zászlajára tűzte a társadalmi felelősségvállalás hirdetését, azonban ennek jelentése nem mindig egyértelmű, sokszor csak találgatunk. Azt, hogy egy-egy vállalkozás milyen lépéseket tesz a CSR irányába, azt különféle kutatásokból ismerhetjük meg.

Magyarországon a kis- és középvállalkozások száma igen magas, ezért a magyar gazdaság meghatározó szereplői. A kkv szektor felelős üzleti tevékenységgel számottevő társadalmi és környezeti hatást eredményezhet a gazdaságban. Az állam részéről mindenképp szükséges lépésnek mondható a felelős tevékenység ösztönzése, melyet díjazással és elismerésekkel lehetne növelni.

5.3 CSR előnyei

A következőkben a vállalati társadalmi felelősségvállalás üzleti előnyeit szeretném bemutatni, s hogy miért is érdemes a vállalkozásoknak ezzel foglalkozniuk. Mostanság sem az üzleti életben, sem az ügyfelek és az alkalmazottak számára nem elég az, ha a vállalat kiváló minőségű terméket állít elő. Az előbb felsorolt érintettek számára fontos, hogy a szervezet erőforrásait és befolyását pozitív módon kamatoztassa a világban.

Előnyök közé sorolható a felelősségteljes üzleti hírnév, mely által a különböző befektetések hozzájárulhatnak ahhoz, hogy egy vállalkozás felelősségteljes hírnevet építsen ki. A befektetők szívesebben fektetnek egy olyan vállalkozásba, ami jó hírnévvel és imázssal rendelkezik. Ez a hírnév a későbbiek során versenyelőnyhöz vezethet. Számtalan esetben a vállalkozások előnyben részesítik azokat a beszállítókat és partnereket, akik felelősségteljes üzleti politikát folytatnak, hisz ebből nekik is előnyük származik.

Nem csak a befektetők, hanem a társadalom is „éhezik” a pozitív történetekre. Ha egy márkát vagy terméket pozitív társadalmi megítélés követ, akkor azzal ugyan olyan médiavisszhang fog keletkezni. Lényeges, hogy a közösség a saját bőrén is megtapasztalhassa a változásokat és azt, hogy a vállalkozás nem csak a „levegőbe” beszél. Ha mindez megtörténik, sokkal jobban fognak bízni a szervezetben és hűséges vásárlók maradnak.

A fenntartható és felelősségteljes vállalkozásoknak könnyebben megy az új belépők toborzása vagy éppen a meglévő alkalmazottak megtartása. Egyre többször lehet hallani és olvasni, hogy a munkavállalók olyan vállalatoknál szeretnének elhelyezkedni, ami társadalmilag felelős. Ezek a programok hatékonyak lehetnek a képzett munkaerő megnyerésében és hosszútávú megtartásában, ezzel csökkentve a toborzás és az esetleges átképzések költségeit.

Napjainkban kiemelt szerepet tölt be a költségmegtakarítás, legyen szó egyénekről vagy szervezetekről. A különféle CSR programok fokozhatják a vállalkozások pénzügyi helyzetét. Az erőforrás-felhasználás, a hulladék- és károsanyag-kibocsátás csökkentésével a vállalkozások hozzájárulhatnak a környezet védelméhez, mellyel pénzt takarítanak meg.

Nem utolsó sorban pedig kiemelten fontosnak tartom, hogy a CSR kezdeményezésekkel foglalkozó szervezeteket csak elenyésző esetben vonják felelősségre működésükből eredő környezeti vagy éppen társadalmi felelősségre. Ezzel a lépéssel a vállalatok csökkentik a jogi lépések lehetőségét.

5.4 CSR hátrányai

Az előző fejezetben ismertettem a vállalati társadalmi felelősségvállalás előnyeit. Mint mindennek, ennek a témának is meg vannak az árnyoldalai, a hátrányai, így a következőkben ezeket ismertetem.

Első és egyben legfontosabb hátrányként a magas költségeket említeném. A társadalmi felelősségvállalás intézkedései igen költségesek, így a vállalkozások félnek belevágni. Úgy gondolják, hogy ez nem befektetés, hanem sokkal inkább költség.

6 A FENNTARTHATÓSÁG MÉRŐESZKÖZEI

Manapság a leggyakrabban emlegetett és vitatott téma nem más, mint a gazdasági növekedés és a fenntarthatóság viszonya. A gazdasági növekedést a vállalkozások tevékenységéhez köthetjük, míg a fenntarthatóságot a gazdasági működés társadalmi és környezeti hatásához.

A Központi Statisztikai Hivatal által közzétett, „A fenntartható fejlődés indikátorai Magyarországon, 2022”-es tanulmány szerint a világháborúból kilábaló gazdaságok virágoztak az 1950-60-as években. A virágzás közel sem volt zökkenőmentes, mivel a rohamos tempóban zajló iparosítás súlyos környezeti következményeket hozott maga után. A környezeti problémák súlyossága miatt a politika a környezetvédelem felé irányította figyelmét. 1980-ra, az olajválságok után mindenki számára nyilvánvalóvá vált, hogy a környezeti problémák megoldását és háttérbe szorítását nem lehet a továbbiakban figyelmen kívül hagyni. (Hivatal, 2022.)

A fenntarthatóság gondolata először a Brundtland-jelentésben (1987) fogalmazódott meg. Ez a jelentés úgy fogalmazott, hogy akkor tekinthető fenntarthatónak a fejlődés, ha azzal nem veszélyezteteti a jelen szükségletek kielégítését a jövő generációk szükségletének kielégíthetőségét. A jelentés szerint a fenntartható fejlődés jó lehetőség lenne a szegénység leküzdésében a fejlődő országok közt. A Brundtland-féle jelentés a gazdasági növekedés környezetre gyakorolt hatásával foglalkozott elsősorban, s a társadalomra gyakorolt hatásokra csak utalást tett. (Dániel, Somogyi, & Rédey, Fenntartható gazdaság)

Az előző tanulmányt követően számos meghatározás is született a fenntarthatósággal kapcsolatban. A legújabb források már a gazdaság, a környezet és a társadalom összhangjáról, azok egymásra gyakorolt hatásuk fontosságáról írnak.

3. ábra
A fenntartható fejlődés elemei

(saját szerkesztés)

Az alábbi fejezetben a fenntarthatóság „lábnyom” típusú mérőeszközei kerülnek bemutatásra. Igyekeztem a mutatókat jobban körbejárni, s szemléltetni azokat. A felsorolt lábnyomtípusok szervezeti szinten is alkalmazhatók, melyek egymástól igen eltérőek, azonban abban mégis hasonlítanak, hogy a vállalatok és szervezetek számára biztosítanak lehetőséget a fenntarthatóságuk mérésére. Ezek a mérőszámok a közvetlen hatásoktól egészen a közvetett hatásokig képesek információt szolgáltatni a szervezeti fenntarthatóság érdekében.

6.1 Környezeti mutatók

Ha a fenntarthatóság mérőszámairól beszélünk, akkor mindenképp meg kell említeni az ökológiai lábnyomot, ami azt fejezi ki, hogy mekkora a bioszférának az éves megújulási képessége. Ez a környezeti mutató összetett és számolása is nehéz, éppen ezért becslésekre hagyatkoznak.

Az ökológiai lábnyom egy olyan érték, ami kifejezi, hogy az éppen aktuális technológiai fejlettség mellett az emberi társadalomnak mennyi föld-, illetve vízterületre van szüksége ahhoz, hogy fent tudja tartani magát. Továbbá a megtermelt hulladék megsemmisítéséhez szükséges terület is beleszámítódik a földterület mennyiségébe. Az ökológiai lábnyom mértéke kiszámítható egy-egy emberre, csoportra, régióra, országra, valamint vállalkozásokra is.

Az ökológiai lábnyom számításához hasonlóan létrehozták a vízlábnyomot és a karbon lábnyomot is. A vízlábnyom a közvetlen és közvetett módon elhasznált víz mértékére, ezzel

együtt a tudatos vízhasználatra hívja fel a figyelmet. A CO₂ lábnyom pedig a szén-dioxid kibocsátást méri vállalati vagy éppen országos szinten, de akár egy-egy termék életciklusára vonatkozóan is képes adatokat szolgáltatni.

Ami a lábnyomok számítását illeti, fontos megjegyezni, hogy egyik se ad pontos értékeket, azonban ennek ellenére is képes releváns információkat nyújtani.

6.2 Társadalmi mutatók

Az idő haladásával különböző nézetek és vélemények alakultak ki a fenntarthatóság fontosságáról. Egyesek szerint a társadalmi fenntarthatóságra kell a legnagyobb figyelmet fordítani, mivel ennek van a többi részrendszerre a legnagyobb befolyása. A társadalmi fenntarthatóság legegyszerűbb megközelítése nem más, minthogy *„a társadalom tagjai bízhatnak egymásban, támogatják egymást és felelősséget éreznek egymás iránt”*. (Csath, 2001.)

Ezen felül fontosnak tartják még a történelmi és kulturális hagyományok őrzését is.

A társadalmi mutatók mérésére leggyakrabban a társadalmi tőke és az életminőséget mérő mutatókat használják. A társadalmi fenntarthatóságot a civil szervezetekkel és a közös kulturális eseményekkel lehet erősebbé kovácsolni.

6.3 Gazdasági mutatók

A vállalati fenntarthatóság fogalmi elterjedése sokak szerint egyet jelent a vállalatok társadalmi felelősségvállalásával. Ezzel a kérdéskörrel a Zöld Könyv és az ENSZ is foglalkozott, ám egyik dokumentum sem határozta meg pontosan, hogyan is kellene mérni a vállalati fenntarthatóságot.

A különböző szervezetek és vállalatok fenntarthatósági teljesítményét a fenntarthatósági teljesítményindikátorokkal mérik. A vállalati lábnyomok az ember természeti erőforrásfelhasználását mutatják meg számokban kifejezve. A legtöbb „lábnyom” standardizált, ezzel szemben a vállalati szintű lábnyomok területén sok a kérdőjel. Ez meglepő, hisz a fogalmi meghatározás és a módszertan rendkívül gyorsan terjed. Ezek a mutatók a termelő vagy szolgáltató szektorban tevékenykedő gazdálkodóknál mérik a teljesítményeket. Ilyen lehet például a foglalkoztatási ráta, a bruttó államadósság a GDP arányában vagy éppen a bruttó nemzeti jövedelem (GNI) és a GDP aránya.

4. ábra: Ökológiai lábnyom

(saját szerkesztés)

7 KUTATÁSI KÉRDÉSEK, A DOLGOZAT HIPOTÉZISEI ÉS MÓDSZERTANA

7.1 Kutatási kérdések

A társadalmi felelősségvállalás fogalmainak tisztázása, az elvek és szabványok bevezetése, majd az ESG rendszer bemutatását követően, valamint a szektorhoz kapcsolódó gazdasági szereplők és kapcsolatuk ismertetése után megfogalmaztam a témával kapcsolatos kutatási kérdéseimet.

K1.: Előnyt élveznek-e a környezeti szempontok a társadalmi és irányítási szempontokhoz képest?

Első kutatási kérdésem alapján törekszem választ találni, hogy valóban előnyt élveznek-e a környezeti szempontok a társadalmi és irányítási szempontokhoz képest. Ennek vizsgálatát fontosnak tartom, hogy jobb rálátást kapjunk a vállalkozások ESG szempontokhoz való hozzáállásukról.

K2.: Valóban élen járnak a lista elején lévő vállalkozások az ESG szempontok szerinti bemutatásban?

A második kutatási kérdésem a lista elején lévő vállalkozás ESG szempontok szerinti bemutatására irányul. Igyekeztem bizonyítani, hogy a lista elején lévő vállalkozások ESG szerinti információk megosztásában előrébb járnak, mint a „kisebb” vállalkozások.

K3.: Van-e kapcsolat az ESG egyes pillérei között, vagyis azok a vállalkozások, akik odafigyelnek valamely pillérrel kapcsolatos információk közlésére, ők a többiben is osztnak meg?

A harmadik kutatási kérdésem az ESG egyes pillérei közti kapcsolatot vizsgálja. Ennek vizsgálatát korrelációval végeztem.

7.2 Hipotézisek

A kutatási kérdéseim után a következő hipotéziseket alkottam.

H1.: A környezeti szempontok előnyt élveznek a társadalmi és irányítási szempontokhoz képest.

Hipotézisem megfogalmazásával az volt a célom, hogy jobban megvizsgáljam az ESG szempontokat, majd azokból releváns következtetést tudjak levonni. Feltételezésem szerint a

fuvarozó vállalkozások közt a környezeti szempontok előnyt élveznek a társadalmi és irányítási szempontokhoz képest.

H2.: A lista elején lévő vállalkozások a fenntarthatóság ESG szempontok szerinti bemutatásánál élen járnak a „kisebb” vállalkozásokhoz képest.

Második hipotézisemben szeretném megmutatni, hogy a top 100-as listában szereplő vállalkozások közül a lista elején szereplő vállalkozások élen járnak az ESG szempontok szerinti bemutatásban. Ezt a hipotézist vizsgáltam ESG és ESG + többletjelentést tartalmazva is. Az általam megalkotott szempontrendszer alapján történt ezek vizsgálata, miszerint 5 részre osztottam a 100 darab vállalkozást, így 1-1 csoportba 20 darab vállalkozás került.

H3.: Kapcsolat van az ESG egyes pillérei között, azaz azok a vállalkozások, akik odafigyelnek valamely pillérrel kapcsolatos információ közlésére, ők a többiben is osztnak meg.

A harmadik hipotézisemben feltételeztem, hogy azok a vállalkozások, akik odafigyelnek valamely pillérrel kapcsolatos információ közlésére, ők a többiben is osztnak meg. Ezt a hipotézist korrelációval vizsgáltam ESG és ESG + többlettartalommal rendelkezve is. Hipotézisemmel azt kívánom igazolni, hogy akik egy pillérrel kapcsolatosan osztnak meg információkat, ők a többi pillérrel kapcsolatban is erre törekszenek.

8 A NAGYVÁLLALATOK FENNTARTHATÓSÁGI VIZSGÁLATA

8.1 Mi történt eddig?

Társadalmunk egyre jobban kezdi érteni, hogy mekkora hatással vagyunk saját és embertársaink környezetére. Éppen ezért számos iparág elkezdte felülvizsgálni a már meglévő irányokat a fenntarthatósági szempontnak megfelelően. Természetesen a felülvizsgálat alól a fuvarozó vállalkozások sem kivételek, hisz az üvegházhatású gázok kibocsátásáért ők nagy mértékben felelősek. A negatív hatások csökkentésének módjáról stratégiát készítenek, és a rohamosan fejlődő technológiával közösen alakítják át üzleti tevékenységüket.

A felelős vállalatok nyitottak és készek tenni a változás érdekében, ezért keresik a környezeti fenntarthatóság javításának módját. Mindezt természetesen a haszonkulcs megőrzése mellett.

Az Eurowag 2023. júliusában megjelent bejegyzésében arról számol be, hogy a globális szén-dioxid kibocsátásért a teherfuvarozás, valamint a szállítási ágazat felelős. Ha nemzetközi szinten vizsgáljuk a globális áru fuvarozást akkor az látszik, hogy 2019-ben az energiával kapcsolatos szén-dioxid kibocsátás majdnem 7%-át tette ki. Továbbá az Európai Környezetvédelmi Ügynökség (EEA) tanulmánya szerint az Európai Unió 27 tagállamában működő nehéz tehergépjárművek CO₂ kibocsátása 2000 és 2019 között csaknem 6%-kal nőtt. Ez az arány az elmúlt években szintén tovább növekvő tendenciát mutat. (Eurowag, 2023.)

A tehergépjárművek káros szennyezőanyag kibocsátása itt még nem ér véget, hiszen nitrogén-oxidot, kén-dioxidot és további részecskéket bocsátanak ki. Ezek az anyagok hatással vannak a levegő minőségére, különösen a városi területeken, valamint a főbb tranzit útvonalakon. Az előbb említett károsanyag kibocsátás csökkentése érdekében AdBlue adalékanyagot használnak a dízelautó tulajdonosok, amivel mérsékelhető a kibocsátás.

Nem elhanyagolható a fuvarozó vállalkozások fosszilis tüzelőanyag használata, valamint zajszenyezése sem. Mivel az infrastruktúra folyamatosan fejlődik és bővül, ezért földhasználat révén természetes élőhelyek pusztításával jár.

A fentebb említett okok véleményem szerint azt jelentik, hogy a fuvarozással foglalkozó vállalatoknak nagyobb a felelősségük, valamint nagyobb felelősséget kell vállalniuk a fenntarthatósági gyakorlatokban.

8.2 Jelenlegi intézkedések

Napjainkban is nagy erőfeszítéssel küzdenek a fuvarozó vállalkozások, hogy valamelyest mérsékelni és csökkenteni tudják a negatív környezeti és társadalmi hatásokat. Az erőfeszítések célja nem más, minthogy jobb, hatékonyabb és környezetbarátabb módszereket hozzanak létre az üzletvitel szempontjából, miközben a fogyasztói igényeket is kielégítik.

Az egyik talán legfontosabb a hagyományos üzemanyagról az alternatív üzemanyagokra és az elektromos járművekre való átállás. A fosszilis üzemanyagok felelősek a levegő minőségének romlásáért, valamint a szóban forgó anyagok finomítása hatalmas mennyiségű hulladékot termel, s szennyezi a talajt és a vizeket.

Fontos, az útvonaltervezés is, melyekhez telematikai adatokat és flottakezelő szoftvereket használnak. Az ezekből nyert adatokkal olyan útvonalat tudnak tervezni tehergépjárműveik számára, mellyel csökkenteni tudják a forgalomban töltött időt, valamint optimalizálni tudják az üresen közlekedő gépjárművek mennyiségét. Megemlítendő a gépjárművezetők vezetési technikája is, mely szintén hozzájárulhat a fenntarthatósághoz.

Nem elhanyagolható a meglévő gépjárművek karbantartása, ellenőrzése és korszerűsítése sem. Létfontosságú a járművek rendszeres karbantartása, a gumiabroncsok ellenőrzése, a motorok fejlesztése, valamint a károsanyag kibocsátó rendszer ellenőrzése.

Számos fejlesztésen dolgoznak jelenleg is, s véleményem szerint ez a jövőben is így fog maradni. Az ötletek jók, ám egy-egy ilyen fejlesztés hosszas kísérletezést igényel, mire minden a helyére kerül.

9 A FUVAROZÓ VÁLLALATOK KÖRÉBEN ELVÉGZETT KUTATÁS

9.1 Kutatásom adatbázisa, az adatgyűjtés módszerei

A hazai nagyvállalatok körében egyre nagyobb népszerűség övezi a társadalmi felelősségvállalás témakörét. Éppen emiatt a vállalkozások többsége igyekszik tevékenységeiről jelentést készíteni, mely információt nyújt a különböző érintetteknek. A jelentés elkészítéséhez nagy mértékben nyújthat segítséget az ISO 26000 útmutató.

A vállalkozások közül most a nagyvállalatokat fogom vizsgálni, melyet minimum dolgozói létszámfő alapján választok ki. Véleményem szerint a nagyvállalatok sokkal nagyobb konkurenciával bírnak, így egymás között, a versenyképesség miatt is fontos, hogy valamivel többek legyenek, kitűnjenek a „tömegből”.

Kutatásom során arra a kérdésre keresem a választ, hogy a fuvarozó, illetve szállítmányozó nagyvállalatok körében mennyire ismert és elterjedt a vállalati társadalmi felelősségvállalás. A különböző vállalatok mennyire tartják fontosnak a környezetük érdekében tett óvintézkedéseket, s mi alapján végeznek társadalmilag felelős tevékenységeket. Továbbá azt is vizsgálom, hogy a szervezetek által elvégzett tevékenységek mennyire vannak összhangban az általuk képviselt célokkal és víziókkal.

Kutatásomat dokumentum- és tartalomelemzéssel fogom végezni. A tudományos igényességgel végzett tartalomelemzés egy viszonylag új módszernek tekinthető, hisz a közgazdaságtudományban is csak az utóbbi időben tartják számon. A tartalomelemzésen belül is megkülönböztetünk kvantitatív és kvalitatív elemzéseket. A két módszer közt sok hasonlóságot fedezhetünk fel. Ez nem meglepő, hisz a nemzetközi tudományos életben a két megközelítés integrálása zajlik. Kutatásomat kvantitatív tartalomelemzéssel végeztem, mely Holsti, Berelson és Krippendorff nevéhez köthető.

A tartalomelemzés a felkészülés, a megfigyelés és az adatok feldolgozása miatt is egy időigényes eljárás. Az elemzést három fázisra bonthatjuk. Az első fázisban történik a kódolás, amikor is előre meghatározott kategóriákba soroljuk a kutatott anyagot. A kódolás folyamata különösen nagy pontosságot és odafigyelést igényel.

Kutatásom során nagy segítségemre volt a Magyar közúti fuvarozói toplista 2022-es évi kiadványa, valamint az ott rangsorolt vállalatok honlapja, s azok elektronikusan megtalálható fenntarthatósági jelentései. (Több mint 1000 milliárdos árbevétele van a 100 legnagyobb közúti fuvarozónak, 2023.) A listában szereplő top 100 fuvarozói vállalkozás elemzését önállóan

végeztem el, melynek több oka is volt. Tudom, hogy a vállalatvezetők állandó időhiánnyal küzdenek, így nem gondoltam megfelelő opciónak, ha személyesen vagy online felületen keresem fel őket kérdéseimmel. Mivel jelenleg is egy fuvarozó vállalkozásnál dolgozok, így a listában megjelenő vállalatok többsége nem volt ismeretlen számomra.

Miután kialakul a kép, hogy a Magyar közúti fuvarozói toplista 2022-es kiadványában szereplő vállalkozásokat fogom vizsgálni, egy percig sem volt kérdés számomra, hogy azt a lehető legnagyobb elkötelezettséggel és precizitással fogom végezni. A kutatás rengeteg időt és energiát igényelt, azonban úgy gondolom, hogy megérte őket tüzetesen vizsgálni, hogy egy valós és átlátható összképet kapjak.

A 100 vállalkozást egyenként kiértékeltem és fentebb említett szempontjaimnak megfelelően egy Excel táblázatban rögzítettem a kapott eredményeket. Az általam készített Excel táblázatban a lista szerinti sorszámozással szerepelnek a vállalatok, melyekhez egyesével hozzárendeltem az online weboldaluk címét. Ezt követően egy jelentések és járműpark oszlop is található, ahol rögzítettem a jelentések típusát, valamint a járműparkról található főbb információkat. Adatbázisom a következőkben kezd izgalmassá válni, hisz van egy E, egy S, valamint egy G oszlopom, ahol felsoroltam az oda tartozó információkat, így egy helyen látom őket. Minden betűs oszlop mögé létrehoztam egy 1-5-ig terjedő oszlopot, ahol különböző színek segítségével X-szel jelöltem, hogy van-e a szempontomnak megfelelő információ, vagy sem. Így táblázatom 101 sorból és 27 darab oszlopból áll, összesen pedig 2.727 db cellát használtam fel, melyeket igyekeztem a lehető legtöbb és legpontosabb információval feltölteni.

A világháló mérete, valamint a különböző típusú anyagok keveredése miatt igen komoly kihívást jelent manapság a weboldalakon található tartomelemzés. A weboldalakon található tartalmak problémája az idő. Nagyon sok esetben régi, már nem aktuális információkat találni, sok esetben dátum nélkül. Az elemzést nehezítette, hogy néhány weboldalon nem lehet egyből információhoz jutni, hanem csak többszöri kattintás után lelhető fel a keresett tartalom. Ez rengeteg időt és türelmet igényelt.

A vállalati csoportokra vonatkozó honlapokon igyekeztem az adott vállalatra vonatkozó információkat kigyűjteni, melyeket aztán az elemzés során is felhasználtam.

Kutatásom során megdöbbenve tapasztaltam, hogy a 100 legnagyobb közúti fuvarozó vállalkozásból csupán 8 db vállalkozás rendelkezik ESG és CSR jelentéssel. Nyilván nem meglepő, hogy ezek a vállalatok méretükből adódóan nagyvállalatok, akik minden lényeges

információt közölnek a nyilvánosság felé. Ezeket a jelentéseket átolvastam, s kinyertem belőlük a kutatásomhoz szükséges információkat.

Hat vállalkozás esetében semmilyen, a témában hasznos tudnivalót nem találtam. A kutatást nem adtam fel, igyekeztem felkeresni az esetleges anyavállalatok honlapját is, hogy tájékoztatáshoz jussak, azonban hiába.

4 vállalat esetében csak a közösségi médiában lehetett információhoz jutni, ám ezeket nem tekintem valós adatoknak. Véleményem szerint az ekkora kaliberű vállalatoknak igenis biztosítaniuk kell egy honlapot, ahol bárki számára elérhető információt közölnek az olvasóval és az érdekeltekkel.

Vizsgálatomat három nagy csoportra bontottam, így az ESG minden betűjét külön kategóriára osztottam, valamint ezeken kívül általános információk után is kutattam.

A következő fázisban az elemzés történik. Az első szakaszban kódolt tartalmak itt kerülnek feldolgozásra. A fő kategóriákat még tovább osztottam, így **E**-re és **S**-re 5 db, **G**-re pedig 6 szempontot határoztam meg.

Az **E** betű, mint environment a környezeti pillért jelenti. A környezeti pillér igen fontos a vállalkozások számára, hisz ez előrejelzést nyújt a pénzügyi kockázatokról, s a fenntartható befektetésekről. Mivel napjainkban egyre népszerűbbé válik a társadalmi felelősségvállalás, ezért a vállalatok hírneve is múlhat ezen pilléren. Az előbbieken kívül fontos még megemlíteni a vállalati értékek és a munkavállalói elköteleződés miatt, hisz a munkavállaló ezek alapján tudja eldönteni, hogy tud-e azonosulni a vállalkozás által képviselvekkel.

Táblázatomban **E1**-es sorszámot kapott az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése, melyet a szakirodalom is számos helyen megemlít. Mivel 100 darab fuvarozó vállalkozás került vizsgálati alanyommá, ezért nem volt kérdés, hogy ezt a szempontot is vizsgálom, az első helyen.

E2-vel szerepel a megújuló energia, mely napjainkban elengedhetetlen, s a vállalkozásoknak használniuk kell ezeket. Ebben az oszlopban az erre vonatkozó említéseket vizsgáltam. A fuvarozó vállalkozások közt kezd elterjedni az alternatív üzemanyag is, bár ez még csak csekély mennyiségűnek mondható. A napelemek kiépítése is igen népszerű, melyeket az irodaépületekre vagy a telephelyeken lévő csarnokokra építenek.

E3-as számmal jeleztem a hulladékgazdálkodásról közzétett adatokat, valamint **E4**-es sorszámommal az újrahasznosítást. A fuvarozó vállalatok tevékenységükből is károsak a

környezetre, éppen ezért kutatásom során érdekelt, hogy mit tesznek ennek ellensúlyozására, mennyire fontos számukra, hogy ne szennyezzék tovább környezetüket. Kiemelt figyelmet fordítanak a hulladékgazdálkodásra is. A keletkezett hulladékokat szelektíven gyűjtik, s újrahasznosítják azokat. A Waberer's International Nyrt., a Gartner Intertrans Hungária Kft., az Ekol Logistics Szolgáltató Kft., valamint a Trans-Sped Container Logistic Kft. számára fontos a papírmentes működés is, mellyel tovább óvják a környezetet.

Végezetül pedig az **E5**-ös sorszámot képviselik a „tisztább” járművek, ami a szóban forgó vállalkozások mindennapjait határozzák meg. A környezeti vizsgálatokból hamar kiderült számomra már az adatgyűjtés során, hogy a vállalatok többsége nagy hangsúlyt fektet a szabályozások betartására, s betartatására. Ügyelnek a megfelelő gépjárműflottára és azok környezetvédelmi besorolására. Nem elhanyagolható számunkra a szerelvények átlagéletkora és műszaki állapota sem. Különböző informatikai rendszereket használnak, mellyel csökkentik az üres kilométereket.

Több cég esetén örömmel olvastam, hogy komoly fejlesztéseket alkalmaznak, s különböző lépéseket tesznek az elektromos fuvarozás meghódítása felé. Ilyen vállalkozás például a Waberer's International Nyrt. és a Duvenbeck.

Az **S**, mint social, azaz a társadalmi pillér. A társadalmi pillér kategóriájába tartoznak az olyan dolgok, amik egy vállalkozás számára nehezebben megfoghatók. A pillér célja, hogy csökkentsék a rendszerszintű egyenlőtlenségeket és igazságtalanságokat. Fókuszban a vállalat emberekkel való kapcsolata, valamint a vállalat emberre és társadalomra gyakorolt hatása áll.

S1-es számmal jelöltem a vállalaton belüli egyenlőséget, ami véleményem szerint elengedhetetlen egy jól működő vállalkozás életében.

S2-vel a biztonság és megbízhatóság szerepel, mivel úgy gondolom a társadalom számára igenis fontos, hogy egy biztonságot nyújtó, megbízható vállalkozásnál dolgozzon. Véleményem szerint sokkal nagyobb arányban választ a társadalom egy olyan munkahelyet, vagy szolgáltatást nyújtó vállalkozást, ahol ezen szavak szerepelnek.

S3-as sorszámot kapott a munka-magánélet egyensúly, ami egyre nagyobb teret hódít. Az egyre inkább felgyorsuló világban szívesen veszik az emberek, ha a munkán kívül egyéb más tevékenységre is tudnak időt szakítani. Itt vizsgáltam, hogy mennyire rugalmasak a munkaidőbeosztások.

S4-es jelölést kapott az ellátási lánc, vagyis a beszállítók és az alvállalkozók. A szakirodalom számos helyen említi az ellátási láncot, így számomra sem volt kérdés, hogy vizsgálati

szempontjaim közt szerepelni fog. A vállalkozások számára fontos, hogy felismerjék és kezeljék az ellátási láncban rejlő kockázatokat, ezzel is garantálva az ellátás biztonságát.

S5-tel az emberi jogokat jelöltem, ami a társadalmi pillér egyik talán leglényegesebb pontja. Dolgozatom írása közben számos irányelvről olvastam, így az ENSZ üzleti és emberi jogokra vonatkozó irányelveket is. A vállalatok számára kiemelten fontos, hogy ezeket a jogokat betartsák, hisz elmulasztásuk a vállalat hírnevére és bevételére is negatív hatással bírhat.

A **G**, mint governance, vagyis az irányítási szegmens a felsővezetők szintjéhez kapcsolódik. Ők felelnek a működésért és a teljesítménymérésért és a stratégiák meghatározásáért.

G1-es sorszámmal a fenntarthatósági célokkal való összhangot jelöltem. A szakirodalomban sokszor lehet olvasni a fenntarthatósági célokról, így kutatásom során kíváncsi voltam, hogy valójában mennyire vannak összhangban ezek a célok a megvalósult projektekkel.

G2-vel az etikus magatartásra vonatkozó információkat jelöltem, ami egy kulcsfontosságú tényező. Kíváncsi voltam, hogy a Magyar közúti fuvarozói toplista 2022-es évi kiadványában szereplő vállalkozások mennyire tartják be az etikai normákat és szabályozásukat, mennyire és mivel ösztönzik dolgozóikat, működik-e a nyílt kommunikáció, valamint a rendszeres visszacsatolás.

G3-as számot kapott a munkatársak képzése, hisz ezt is egy kulcsfontosságú tényezőnek tartom az irányítási pilléren belül. Kell, hogy a munkavállalók naprakészek és magabiztosak legyenek az állandóan változó világunkban.

A **G4** nevű oszlopban a jövőbeni célkitűzésről tett információkat gyűjtöttem össze, hisz a szakirodalom ezt is oly sokszor említi, valamint határozottan az irányítás feladata közé sorolható ez a szempont.

G5-tel a korrupció ellenes intézkedéseket jelöltem. Érdekelt, hogy átvilágítják-e a harmadik felet, van-e előre meghatározott magatartási kódex, amit betartanak és be is tartatnak.

Végezetül pedig **G6**-os sorszámmal kapott az átláthatóság. Átláthatóság alatt azt értem, hogy a vállalat által megosztott információk mennyire következetesek, számszerűek, valamint, hogy tartozik-e hozzájuk magyarázat.

9.2 Kapott eredmények, többlettartalom

A három fő kategóriában minden kód egy-egy jelentéssel bír, azonban a főbb kategóriákon belül alkottam egy „jelentéstöbbletet” tartalmazó oszlopot is. Ez az oszlop az adott betűből és

[illegible]

(saját szerkesztés)

Az E betűben csupa olyan kifejezés olvasható, ami szorosan kapcsolódik és összefüggésben van a környezettel. Ilyen kifejezés például az üresjáratok csökkentése, melyek kiküszöbölésével üzemanyagot takarítanak meg a vállalatok, valamint kisebb mértékben terhelik a környezetet. Megtalálható az útvonal-optimalizáló rendszer szófordulat, mely az előbb említett témához köthető. A rendszer használatával a tehergépjárművek a lehető legrövidebb és legoptimálisabb útvonalon tudnak közlekedni. Megjelenik az intermodális szállítás is, amikor egyéb szállítóeszköz segítségével juttatják el egyik helyről a másikra a szállítandó árut. Ez lehet vasúti vagy vízi is. Kiemelten fontosnak tartottam, hogy említsem a papírmentes logisztikát is. A fuvarozó vállalatok temérdek mennyiségű papírt használnak fel nem csak az irodában, hanem gondoljunk csak bele, hogy minden fuvarfeladatot külön fuvarlevélre rögzítenek a sofőrök, ami általában 3 példányból áll.

37

csapatszellem, a precíz munkavégzés is. Ide tartozik a szakmailag felkészült és sokéves szakmai tapasztalattal rendelkező csapat is. Természetesen az előnyös munkaidőmodellről sem feledkeztem meg, hisz a munkavállalók jólétéhez ez is nagymértékben hozzájárul. Úgy gondolom, hogy egy megfelelően működő vállalatnál elengedhetetlenek az előbb felsorolt tényezők.

A G betűben a vállalatirányítási szegmens vizsgálatából kimaradt kifejezéseket jelenítettem meg. Ilyen volt például a szakemberek képzése, melyet kiemelten fontosnak tartok, hogy munkájukat mindig naprakész, pontos információkkal tudják ellátni. Nélkülözhetetlen a folyamatos fejlesztés és innováció, mely által mindig egyre jobbak lesznek, s egyre előkelőbb helyet foglalhatnak el a listában. Kulcsfontosságú kifejezéseknek gondoltam még az önkéntességet és a támogatást is. A támogatás irányulhat különböző karitatív tevékenységekre, sportesemények vagy éppen iskolák támogatására is. A pénzügyi ösztönzők megléte sem elhanyagolható, hisz a vállalatirányítás ezzel tudja leginkább motiválni alkalmazottjait a megfelelő minőségű munkavégzésre.

A környezeti szempontok jelentéstöbbletet tartalmazó oszlopban összesen 80 darab adat van. Ugyan ez az oszlop a társadalmi szempontoknál 112 darab adatot, míg vállalatirányítás esetében 126 darab adatot tartalmaz. Ezekből az következik, hogy a szóban forgó 100 vállalkozás a vállalatirányításról osztja meg a legtöbb információt.

A harmadik fázis pedig nem más, mint a korábban elvégzett kutatás, kódolás értelmezése és mélyebb elemzése.

9.3 Hipotéziseim vizsgálata

H1.: A környezeti szempontok előnyt élveznek a társadalmi és irányítási szempontokhoz képest.

Az első hipotézist nem tudom elfogadni a következők miatt. Bár az általam alkotott ESG szempontok közül az E5-ös, vagyis a „tisztább” járművek oszlopban összesen 70 darab adat található, ami 70%-a az elérhető 100 pontból, és ebből az következik, hogy a Magyar közúti fuvarozói toplista 2022-es kiadványában szereplő vállalkozások a „tisztább” járműveket említik legtöbbször a környezeti szempontok közül, ezt tartják a legfontosabbnak, de ha megvizsgálom összesítve a 3 pillért, a legtöbb említés az „S” pillér esetében van, 29,2%, míg az „E” pillér csupán 28,8%-os említést tudhat magáénak. Ugyanitt a „G” pillér 25,2%-ot ért el. Ha a

többlettartalmakat vizsgálom, akkor az irányítás esetében 126 említés történik, a társadalom 112-vel követi és a környezet csupán 80 többletemlítéssel az utolsó.

H2.: A lista elején lévő vállalkozások a fenntarthatóság ESG szempontok szerinti bemutatásánál élen járnak a „kisebb” vállalkozásokhoz képest.

A második hipotézist elfogadtam a következők szerint. A listát 5 részre osztottam, mindegyik részbe 20-20 vállalkozás került. Az első kategóriába a legnagyobb 20 a 100-as listáról, míg az 5.-be a 81-100-ig tartók. Ezt követően előbb az általam – az irodalom alapján – megalkotott szempontok eredményeit összegeztem, majd a többlettartalommal kiegészített értékeket is.

Rangsor	ESG érték	ESG+ érték
1-20	108	211
21-40	96	159
41-60	81	144
61-80	81	132
81-100	75	113

1. táblázat: Összesített ESG eredmények a vállalkozások rangsorban elfoglalt csoportjai alapján
(saját szerkesztés)

Látható, hogy mindkét összesítés alapján csökkenés tapasztalható, azaz minél előrébb szerepeltek a vállalkozások, annál magasabb értéket értek el a csoportjukban.

H3.: Kapcsolat van az ESG egyes pillérei között, azaz azok a vállalkozások, akik odafigyelnek valamely pillérrel kapcsolatos információ közlésére, ők a többiben is osztanak meg.

Az ESG egyes pillérei közti kapcsolatot korrelációval vizsgáltam. A korreláció nem más, mint egy statisztikai fogalom, mely azt vizsgálja, hogy a különböző változók között van-e bármilyen kapcsolat, s ha van, akkor az mekkora és milyen irányú. Az elvégzett vizsgálat megmutatja a különböző változók között lévő kapcsolat irányát és szorosságát. A korrelációs együttható előjele mutatja a különböző változók közti kapcsolat irányát, míg szorosságát a korreláció abszolútértéke határozza meg. A Pearson-féle korrelációs együttható, vagyis „r” értéke -1 és +1 közti értéket vehet fel. Az 1-hez közeli értékek - abszolútértékben – szoros kapcsolatot jeleznek, míg a 0-hoz közeli értékek a korrelálatlanságra, vagyis a kapcsolat hiányát tükrözik. (Dániel, Eszközvásárlásra kapott Uniós támogatások hatása a hazai kkv-k hozzáadott értékének változására és konvergencia folyamataikra, a 2007-2013-as tervezési időszakban, 2016.)

A szakirodalomban a kapcsolatok szorosságát többféle intervallumot használnak, melyeket időrendi sorrendben szemléltetek a következőkben.

Kovacsics szerint, ha

- $0,0 < |r| < 0,3$, akkor gyenge kapcsolatról,
 - $0,3 \leq |r| < 0,6$, akkor mérsékelt kapcsolatról,
 - $0,6 \leq |r| < 0,9$, akkor erős kapcsolatról,
 - $0,9 \leq |r| < 1$, akkor pedig egy nagyon erős kapcsolatról beszélhetünk a változók közt.
- (Kovacsics , 1997)

2006-ban Barna és társai az előbbi kritériumrendszert újragondolták, és keményebb kritériumrendszert hoztak létre:

- $0,0 < |r| < 0,4$: a kapcsolat laza, vagy egyáltalán nincs,
- $0,41 \leq |r| < 0,7$: a kapcsolat közepes,
- $0,71 \leq |r| < 0,91$: a kapcsolat szoros,
- $0,91 \leq |r| < 1$: a kapcsolat nagyon erős a változók közt. (Barna, Nagy, & Dr. Molnár, 2006.)

Sajtos-Mitev értelmezése már nem csak a kapcsolat szorosságát, hanem annak irányát is megmutatja:

- $r = 1$: tökéletes pozitív,
- $0,7 < r < 1$: erős pozitív,
- $0,2 < r < 0,7$: közepes pozitív,
- $0 < r < 0,2$: gyenge pozitív,
- $r = 0$: nincs kapcsolat,
- $-0,2 < r < 0$: gyenge negatív,
- $-0,7 < r < -0,2$: közepes negatív,
- $-1 < r < -0,7$: erős negatív,
- $r = -1$: tökéletesen negatív. (Sajtos & Mitev, 2007)

Correlations		E	S	G
E	Pearson Correlation	1	,270**	,534**
	Sig. (2-tailed)		,007	,000
	N	100	100	100
S	Pearson Correlation	,270**	1	,500**
	Sig. (2-tailed)	,007		,000
	N	100	100	100
G	Pearson Correlation	,534**	,500**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	
	N	100	100	100

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

6. ábra: Korrelációs vizsgálat

A táblázatban látható, hogy az egyes pillérek értékei között szignifikáns kapcsolat van. Ami a kapcsolat jellegét és erősségét illeti, minden esetben pozitív irányú kapcsolat található, a legerősebb az irányítási funkció és a környezet, majd szintén az irányítási funkció és a társadalom között.

A többlettartalmakat is figyelembe véve, megállapítható ugyanez, itt egy picit kisebb, de még így is közepesen erős kapcsolattal:

Correlations		E+	S+	G+
E+	Pearson Correlation	1	,308**	,467**
	Sig. (2-tailed)		,002	,000
	N	100	100	100
S+	Pearson Correlation	,308**	1	,445**
	Sig. (2-tailed)	,002		,000
	N	100	100	100
G+	Pearson Correlation	,467**	,445**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	
	N	100	100	100

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

7. ábra: Korrelációs vizsgálat többlettartalmak esetében

A fentiek alapján a harmadik hipotézist elfogadtam.

10 VÁLLALATI ESETTANULMÁNY

Meglátásom szerint az általam megalkotott kutatási kérdések és hipotézisek megállapítása után sikerült reális eredményeket levonni. Miután úgy véltem, hogy idő szűkében nincs lehetőségem további kutatási kérdéseket és hipotéziseket megfogalmaznom, ezért vállalati esettanulmányt készítettem.

A következőkben két vállalkozást szeretnék jobban bemutatni ESG szempontokra fókuszálva, melyeket természetesen a Magyar közúti fuvarozói toplista 2022-es évi kiadványában szereplő vállalkozások közül választottam ki.

Az általam választott két vállalkozás közt szemmel látható eltérések vannak. Kutatási adatbázisomban összesítettem az ESG és ESG + adatokat, mely értéke 16 pont lehet maximum. Választásom során az egyik szempont az volt, hogy tűnjön ki a vállalkozás. A megszerezhető 16 pontból két vállalkozás 12 pontot ért el, így ezek közül választottam ki a Trans-Sped Container Logistic Kft.-t, hogy jobban megismertethessem az általuk végzett ESG tevékenységeket.

A másik vállalkozást teljesen más módszer alapján választottam ki. Az előbb említett összesített adatokból számtalan vállalkozás esetében csak 3 adat volt található, így adatbázisom módusza 3 lett. A sok vállalkozás közül nehéz volt választanom, ám úgy döntöttem, hogy a tapolcai székhelyű, Erra Transz Kft. ESG szempontjait ismertetném. Szakmai gyakorlatomat is ennél a vállalatnál töltöttem, így kézenfekvő volt a választás, hisz az információkkal személyesen is találkoztam a vállalat életében, a mindennapokban.

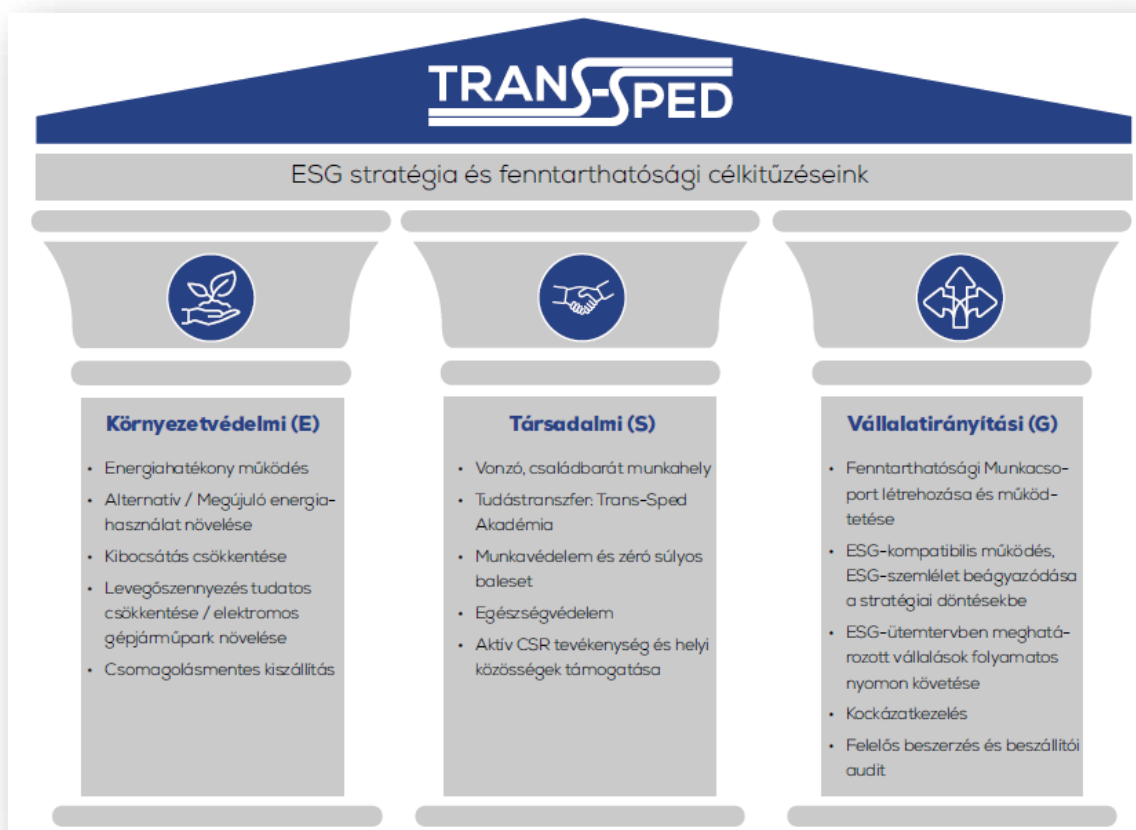
10.1 Trans-Sped Container Logistic Kft.

Az első általam választott vállalat nem más, mint a Trans-Sped Container Logistic Kft. Az összegyűjthető 16 pontból 12 pontot gyűjtött, így ezzel kiemelkedik a többi vállalat közül, ezért választottam őket.

Nézzük röviden, hogy mit is érdemes tudni a szóban forgó vállalatról. Működésüket több mint három évtizede, családi vállalkozásként kezdték meg. Már megalakulásuktól kezdve cégfilozófiájuk szerves részét képezi a felelős vállalatirányítás, a fenntartható fejlődés, a környezetvédelem, valamint a környezetükben élőkkal való kölcsönös összhang. A vállalat 2021-ben és 2022-ben is készített önálló ESG jelentést, melynek elkészítésénél fontos volt számukra, hogy az éppen aktuális GRI 2021-es szabványt követve mutassák be működésüket, fenntarthatósági stratégiájukat.

Tudják, hogy tevékenységük hatással van a körülöttük élőkre, fenntartható működésükkel munkahelyeket teremtenek, s munkatársaik iránt felelősséget vállalnak. Társadalmi felelősségvállalásukkal példamutató szerepvállalást tűztek ki mind regionális, mind országos szinten is. A vállalat életében jelentős mérföldkő volt az ESG stratégia meghatározása is, hisz ezzel is egyértelművé tették, hogy a tevékenységükből eredő negatív hatásokat stratégiai szinten kezelik, s törekszenek a pozitív hatások erősítésére. Mivel tevékenységükből adódóan hatással vannak környezetükre, éppen ezért küldetésüknek tekintik a logisztika hatékonyabbá tételét, karbonlábnyomuk mérését, s annak folyamatos csökkentését, ezzel is hozzájárulva az Európai Unió 2050-ig megvalósítására kerülő, klímasemlegességi céljaihoz.

ESG stratégiai és fenntarthatósági célkitűzéseiket a következő ábrán olvashatjuk.

8. ábra: A Trans-Sped Container Logistic Kft. ESG stratégiája

(forrás: https://www.trans-sped.hu/index.php/dokumentum/106/trans_sped_esg_2022.pdf
letöltés ideje: 2024.09.12.)

A következőkben a környezetük iránti felelősségvállalásaikat szeretném ismertetni. Első és legfontosabb a kibocsátás. Mint már említettem, stratégiai céljuk egyike, hogy 2050-re

karbonsemlegessé tegyék működésüket, mellyel hozzájárulnak az Európai Unió klímapolitikájához. Fontosnak tartják, hogy ismerjék és mérjék vállalati karbonlábnyomukat a Párizsi Megállapodással összhangban, az éghajlatváltozás elleni küzdelemben. Ennek első lépése nem más, mint a mérés, vagyis egyfajta feltérképezés, hogy pontosan azonosítani tudják, hogy hol keletkezik a legnagyobb kibocsátás, amit aztán a későbbiekben csökkenteni tudnak.

2022-ben üzembe helyeztek egy elektromos meghajtású tehergépjárművet, melyet egy 5 éves dízelvontatóból alakítottak át. A tehergépjármű gyár és raktár között végez fuvarfeladatokat nap, mint nap. A megtett táv 95 km/nap, ez éves szinten pedig 34.000 km-t jelent. Az elektromos vontató 40.000 kg CO₂ kibocsátástól, zaj-és szállópor-szennyezéstől menti meg Debrecen városát. Egy fuvarozó vállalat nagy mértékben hozzájárul a légszennyezéshez is. Ennek csökkentése miatt a lehető legkorszerűbb járműparkkal rendelkeznek, ami a lehető legkisebb mértékben terheli a környezetet. 150 saját tulajdonú, EURO 6-os környezetvédelmi besorolású gépjárművel dolgoznak, melyek átlagéletkora 1,5 év. 2022-ben üzembe helyeztek egy elektromos vontatót is. A kibocsátások csökkentésének érdekében útvonal-optimalizáló rendszert alkalmaznak, mellyel a gépjárművezetők vezetési stílusát is tudják elemezni.

Nem csak a gépjárműpark és tevékenységük során figyelnek a környezettudatosságra, hanem raktárcsarnokaik esetében is, ahol a hőszivattyús megoldást preferálják. Ez a kivitelezés megújuló energiaforrásokat használ fel az épületek fűtésére és hűtésére. Épületeikben mozgásérzékelővel ellátott LED fényforrás biztosítja a megvilágítást.

A negatív hatások csökkentésének érdekében a dolgozókat is bevonják, éppen ezért alkottak egy Integrált Irányítási Politikát, melyet minden új belépővel ismertetnek, s ez tartalmazza a környezet védelmével kapcsolatos alapelveket is. Fontosnak tartják a kollégák folyamatos ösztönzését is, ennek eredményeképp rendszeresen szerveznek hasznátele- és mobiltelefon-gyűjtést. Telephelyeiken a hulladékot szelektíven gyűjtik, mindemellett rendezvényeiken is törekszenek csökkenteni az egyszer használatos műanyagok használatát. ZERO nevű zöld e-kereskedelmi szolgáltatásuk lényege, hogy csomagolóanyag-mentes áruszállítást tesz lehetővé, mellyel a környezeti terhelést mérséklük. Raktárlogisztikájukban keletkezett csomagolási hulladékok jelentős részét újrahasznosítják.

A következőkben a társadalmi szerepvállalásuk kerül előtérbe. A Trans-Sped Kft. kiemelten kezeli a munkavállalók biztonságát és jóllétét, ezek fejlődésére törekszik. A vállalatnál szakszervezet működik, mely a munkavállalók érdekeit képviseli szükség esetén. A vállalat számára fontos, hogy munkatársai megfelelő képzettséggel rendelkezzenek, melyet folyamatos képzésekkel és tréningekkel segítenek. Biztosítják az egyenlő bánásmódot, esélyegyenlőséget

és a diszkriminációmentes működést. Fontos számukra a munkavállalók elégedettsége, továbbképzése, jólléte és egészsége. Vállalati kultúrájuk részét képezi a sokszínűség és a befogadás. Nem tesznek különbséget pályakezdő és nyugdíj előtt álló közt, mindenkit egyformán megbecsülnek. Támogatják a rugalmas munkaidőbeosztást, a home office lehetőséget. Munkabérükön kívül havi egészségbiztosítást és éves cafeteria keretet biztosítanak. Vállalatirányítási szervezetük a következőképp alakul. Legfőbb döntéshozó szerv a taggyűlés, míg az irányítás az ügyvezetők felelőssége. Az ügyvezetők ügyvezető helyettes segítségével végzik munkájukat. A felügyeletet felügyelő bizottság végzi. Az ESG-szemlélet áthatja a vállalat működését, teljesen beépül vállalati stratégiájukba. A lényegesnek azonosított fenntarthatósági témák felügyeletét a vezetők végzik, ám létrehoztak egy úgynevezett Fenntarthatósági Munkacsoportot is. Etikus vállalatirányítási működésük alapja a törvénytisztelő, etikus magatartás, a jogszabályoknak való megfelelés.

10.1.1 Erra Transz Kft.

A második általam bemutatásra kerülő vállalkozást a top 100-as lista móduszából, vagyis a leggyakoribb elemből választottam ki, ami 3. A második vállalkozás, mely bemutatásra kerül, az az Erra Transz Kft. lesz.

Mint az már előzőleg kiderült, az Erra Transz Kft. nem sok információt oszt meg weboldalán a felelősségvállalással kapcsolatos tevékenységeiről. Nézzük az elejéről!

Az Erra Transz Kft. a Balaton-felvidék nyugati részén, Tapolcán helyezkedik el. A vállalat 2003-ban alakult, két tulajdonossal. A tulajdonosok több tízéves fuvarozási tapasztalattal rendelkeztek, így minden lehetőség adott volt számukra, hogy egy élhető és gyümölcsöző vállalkozást alapítsanak. Megalakulásukkor még csak belföldi fuvarozást végeztek, majd 2012-ben megjelentek a nemzetközi piacon is.

Környezetük iránti felelősségvállalásuk a következők. Egyik meghatározó környezeti szempontjuk a kibocsátás. A vállalat a legkorszerűbb, saját tulajdonú tehergépjárműflottával rendelkezik, ahol csak és kizárólag EURO 6-os környezetvédelmi besorolású gépjárművel teljesítik a fuvarfeladatokat, melyek átlagéletkora 2 év. A kibocsátások csökkentésének érdekében útvonal-optimalizáló rendszert is alkalmaznak, ahol nyomon tudják követni a gépjárművezetők vezetési stílusát, vezetéssel töltött idejét. Az üvegházhatású gázok kibocsátási mennyiségének csökkentése érdekében rendszeres karbantartás és szervizelés történik a gépjárműveken. A vállalat törekszik az üresjáratok csökkentésére mind hazai, mind nemzetközi

viszonylatban, mellyel jelentős mennyiségű üzemanyagot takarít meg, s csökkenti környezeti terhelését. Továbbá fontosnak tartom megemlíteni, hogy cégen belül 3 darab Tesla személygépjármű is van, mellyel a klímatudatosság felé mozdul a vezetőség.

Az Erra Transz Kft. nem csak a gépparkkal kapcsolatosan figyel a környezettudatosságra, hanem az irodaépülettel kapcsolatban is. Az irodaház nemrég teljes felújításon esett át, amikor hőszivattyús hűtés-fűtés berendezéssel látták el az épületet, mindemellett az épület tetején napelemeket szereltek fel, a megújuló energiaforrások érdekében. Az épületben a világítás LED fényforrásokkal történik.

A telephelyen keletkezett hulladékot szelektíven gyűjtik, s ugyanez mondható el a veszélyes hulladékokról is. Az irodában igyekeznek minél kevesebb papírt használni, azonban ez egy fuvarozó vállalkozás életében egyelőre elég nagy kihívásnak tűnik véleményem szerint.

A soron következő szempont a társadalmi szerepvállalás. Első és legfontosabb tényező a megbízhatóság, valamint a biztonság. Megbízhatóságuk és precizitásuk tette ismertté a vállalkozást, mely azóta is töretlen. Munkatársaik számára megbízható, családias munkakörnyezetet biztosítanak, s fontos a munkavállalók jólléte. Napjainkban a vállalat számos alvállalkozóval dolgozik együtt, - ezáltal jelenleg nap, mint nap közel 150 tehergépjármű teljesíti a fuvarfeladatokat – kiknek kiegyensúlyozott működést biztosít. Képzett, hozzáértő kollégák dolgoznak a vállalatban belül, akik motiváltak a jövőre nézve. A vezetők és az alkalmazottak közt nyílt, őszinte kommunikáció zajlik.

Vállalatirányítási szempontból tekintve a cég folyamatos fejlődésen, innováción megy keresztül. Elkötelezettek alvállalkozóikkal, megrendelőikkel szemben és az etikus magatartást támogatják. Mindig fontosnak tartják, hogy a jogszabályi előírásokat betartsák és betartassák azokat.

11 ÖSSZEGZÉS

Kutatási témám középpontjában a társadalmi felelősségvállalás áll. Az általam választott téma viszonylag újkeletű dolognak tekinthető, folyamatos kutatási területnek számít, azonban mindenképp fontosnak tartottam foglalkozni vele.

Kutatásom célja nem más volt, minthogy a társadalmi felelősségvállalás témakörét jobban megismerjem és megismertessem olyan vállalatok szemszögéből, akik közvetlen kapcsolatban állnak a környezettel, s tevékenységükből adódóan hatással vannak rá.

A dolgozat első részében a témához kapcsolódó szakirodalmi háttér áttekintése történt meg, melyet igyekeztem logikusan felépíteni. Bemutatásra kerültek a felmerülő fogalmak, a vállalati fenntarthatóság, valamint ezek jogi szabályozása is.

Írásom második részében a kutatás módszertanát ismerttettem, s részletes bemutatásra kerültek kutatási kérdéseim, valamint hipotéziseim is. Ezt követően ismerttettem a kutatás eredményeit.

Összességében elmondható, hogy mind Magyarországon, mind az egész Európai Unióban kiemelt szerepet töltenek be a kis-és középvállalatok. Dolgozatom elsődleges célja, hogy egy olyan témát, illetve témához kapcsolódó kutatást valósítsak meg, mely napjainkban nélkülözhetetlen és mely további kutatásokra biztatja az embert.

Munkám végeztével bátran kijelenthetem, hogy a kutatás megvalósítása nem egy egyszerű folyamat, számos kihívást tartogatott számomra. Azonban az is kiderült, hogy a témával kapcsolatosan még számtalan vizsgálati lehetőséget rejt, melyre az eddig elkészült kutatási adatbázisom tökéletes kiindulási alapnak ígérkezik. Érdekes lehet a jövőben a többi vállalkozás vizsgálata is a megadott, s tovább bővített szempontrendszer szerint.

A kutatási kérdések megfogalmazása mindig egy érdekes és izgalmas feladat, hisz egy-egy kérdés még több kérdést generál a témában kutató számára.

Kutatási kérdéseim úgy gondolom, hogy teljes mértékben megválaszolásra kerültek, s a jövőre nézve további tanulmányozásra ösztönöznek.

IRODALOMJEGYZÉK

- 1025/2006. (III. 23.) Korm. határozat (2006.). Forrás: <https://njt.hu/jogszabaly/2006-1025-30-22>
2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről. Forrás: <https://njt.hu/jogszabaly/2013-5-00-00>
2023. évi CVIII. törvény 23. § (1). Letöltés dátuma: 2024.. 09., forrás: <https://njt.hu/jogszabaly/2023-108-00-00>
- A társadalmi felelősségvállalás napja.* (2006. május 25.). Forrás: <https://hirek.prim.hu/cikk/52933/?noredir=1>
- A tartalomelemzés elméleti és gyakorlati alkalmazása.* (dátum nélk.). Letöltés dátuma: 2024.. 10. 23., forrás: <http://www.szociologia.eu/tartalomelemzes-elméleti-es-gyakorlati-alkalmazasa>
- Attenborough, D. (2020). *Egy élet a bolygónkon - A szemtanú vallomása - és látomás a Föld jövőjéről.* (B. Makovecz, Ford.) Budapest: Park Könyvkiadó.
- Attenborough, D., & Hughes, J. (2022). *Egy élet a bolygónkon - A szemtanú vallomása - és látomás a Föld jövőjéről.* Budapest: Park Könyvkiadó.
- Bank, T. W. (2005.). *Opportunities and Options for Governments to Promote Corporate Social Responsibility in Europe and Central Asia.*
- Barna, K., Nagy, M. Z., & Dr. Molnár, T. (2006.). *Egyszerűen statisztika II.* Perfekt .
- Bartus, G. (2013.). A fenntartható fejlődés fogalom értelmezésének hatása az indikátorok kiválasztására. *Statisztikai Szemle*, 91. évfolyam(8—9. szám).
- Benedek, A., & Takácsné György, K. (2016. január). A felelős vállalatirányítás személyi tényezői: A CSR-központú felelős vállalatvezetők attitűdjének vizsgálata a kis-és középvállalatok körében. *Vezetéstudomány*, XLVII. évfolyam(1. szám). doi:10.14267/VEZTUD.2016.01.05
- Berkesné Rodek, N. (2018.). CSR EMAT-A vállalatok társadalmi felelősségvállalásának kiválósági menedzsment és értékelési eszköze. doi:10.18136/PE.2018.683

- Bizottság, E. (2011.). *A vállalati társadalmi felelősségvállalásra vonatkozó megújult stratégia (2011-2014)*. Brüsszel. Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0681&from=EN>
- Bodzsár-Urbán, É. (2023.). Az ökológiai lábnyom, mint összetett fogalom. *Polgári Szemle*, 19. évfolyam(1-3. szám). doi:10.24307/psz.2023.0926
- Bosnyák-Simon, N. (2024.). A szervezeti kultúra és a stratégia összefüggései a vállalatok környezeti. Forrás: https://gsdi.gtk.uni-pannon.hu/wp-content/uploads/2024/02/Disszertacio_Bosnyak-Simon-Nikolett_nyilvanos-vedesre.pdf
- Braun, R. (2015.). *Vállalati társadalmi felelősségvállalás*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- BruxInfo. (2007.. március 14.). *Felelősségteljesebb társadalmi magatartást kér a cégektől az EP*. Forrás: <https://www.jogiforum.hu/hir/2007/03/14/felelossegteljesebb-tarsadalmi-magatartast-ker-a-cegektol-az-ep/>
- Caroll, A. B. (1991. July). The Pyramid of Corporate Social Responsibility: Toward the Moral Management of Organizational Stakeholders. *Business Horizons*. doi:10.1016/0007-6813(91)90005-G
- Chikán, A. (2020.). *Vállalatgazdaságtan*. Akadémiai Kiadó. Forrás: https://mersz.hu/dokumentum/m795valgt__10/
- Communities, C. o. (2001.. July 18.). Green Paper: Promoting a European framework for corporate social responsibility. 6. Brussels.
- Csath, M., Horváth, K., Káposzta, J., Nagy, B., Pongrácz, F., Szentes, T., . . . Vinogradov, S. (2021.). *Versenyképességi Mozaik*. Akadémiai Kiadó. Forrás: https://mersz.hu/hivatkozas/m924vm_88
- Csath, M. (2001.). A fenntarthatóság mint emberi és társadalmi. *Acta Humana*, 1.(25-26.), 28. doi:10.32566/ah.2020.1.2
- Csath, M. (2019). A versenyképesség-mérés változásai és új irányai. Letöltés dátuma: 2024.. 09. 15., forrás: https://real.mtak.hu/158468/1/web_PDF_Versenykepesseg_meres.pdf
- Csigéné Nagypál, N. (2008.). A vállalatok társadalmi felelősségvállalása és.
- Dániel, Z. A. (2016). Egy élet a bolygónkon - A szemtanú vallomása - és látomás a Föld jövőjéről. doi:10.18136/PE.2016.624

- Dániel, Z. A. (2016.). *Eszközvásárlásra kapott Uniós támogatások hatása a hazai kkv-k hozzáadott értékének változására és konvergencia folyamataikra, a 2007-2013-as tervezési időszakban*. Veszprém. doi:10.18136/PE.2016.624
- Dániel, Z. A., Molnár, T., & Porkoláb, P. F. (2022.). CSR a kiívásokkal teli időkben. *Pannon Egyetemi Kiadó*. Veszprém . Forrás: www.gtk.uni-pannon.hu/batuki
- Dániel, Z. A., Somogyi, V., & Rédey, Á. (dátum nélk.). Fenntartható gazdaság. Forrás: <https://tudastar.mk.uni-pannon.hu/ff/03-fgazdasag/FGazdasag.xhtml#d6e41>
- Eugenio, T., Lourenco, I., & Morais, A. I. (2010.. június). Recent developments in social and environmental accounting research. *Social Responsibility Journal*. doi:10.1108/17471111011051775
- EUR-Lex. (2002.). *Corporate social responsibility: a business contribution to sustainable development*. Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/corporate-social-responsibility-a-business-contribution-to-sustainable-development.html>
- Eurowag. (2023.. 07. 27.). *Eurowag*. Letöltés dátuma: 2024.. 09. 08., forrás: Fenntarthatóság a fuvarozó iparban: <https://hu.eurowag.com/blog/fenntarthatosag-a-fuvarozo-iparban>
- Friedman, M. (1970.. szeptember 13.). The Social Responsibility of Business Is to Increase Its Profits. *New York Times*.
- García-Rivas, M. I., Gálvez-Sánchez, F. J., Noguera-Vivo, J. M., & Meseguer-Sánchez, V. (2023.. July). Corporate social responsibility reports: A review of the evolution, approaches and prospects. *Heliyon*, Volume 9(Issue 7). doi:<https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e18348>
- Géring, Z. (2018.). A vállalati társadalmi felelősségvállalás. *Replika*, 1-2. szám. doi:10.32564/106-107.4
- Global Reporting Initiative*. (dátum nélk.). Forrás: <https://www.globalreporting.org/about-gri/>
- Goodpaster, K. E., & Matthews, J. B. (1982.). *Lehet-e a vállalatnak lelkiismerete?*
- GRI. (2016). Global Reporting Initiative. p.3. Forrás: <https://reportadviser.com/wp-content/uploads/2021/05/GRI-101-foundation-2016.pdf>
- Győri, Z. (2010.). CSR-on innen és túl .
- Győri Zsuzsanna. (2011.). A társadalmi felelősségvállalás helyzete Magyarországon.

- Harangozó, G. (2016.). A karbon lábnyom koncepció szerepe a vállalkozásfejlesztésben. *Vállalkozásfejlesztés a XXI. században*. Forrás: https://unipub.lib.uni-corvinus.hu/2433/1/Harangozo_2016karbon.pdf
- Harangozó, G., Széchy, A. Z., & Zilah , G. (2016. július). A fenntarthatósági lábnyom-megközelítések szerepe a vállalatok fenntarthatósági szempontú teljesítményértékelésében. *Vezetéstudomány*. doi:10.14267/VEZTUD.2016.07.01
- Hivatal, K. S. (2022.). A fenntartható fejlődés indikátorai Magyarországon.
- ISO 26000. (2010.). Forrás: <https://www.iso.org/iso-26000-social-responsibility.html>
- Kerekes, S., Rondinelli, D., & Vastag, G. (1995.). A vállalatok környezeti kockázatai és a vállalatvezetők felelőssége. *Közgazdasági Szemle, XLII. évf.(9. sz.)*.
- Kovacsics , J. (1997). *A korrelációszámítás*. Budapest: Rejtjel kiadó. Letöltés dátuma: 2024.. 11. 09.
- Kutatási módszerek, melyek jól hasznosíthatóak a tanulmányaid során.* (2020.. 11. 20.). Letöltés dátuma: 2024.. 10. 23., forrás: <https://mersz.hu/blog/kutatasi-modszerek/>
- Loew, T., Ankele, K., Braun, S., & Clausen, J. (2004.). Significance of the CSR debate for sustainability and the requirements for companies . *Future e.V. and Institute for Ecological Economy Research GmbH* .
- Málovics, G. (2011). *A vállalati fenntarthatóság*.
- Málovics, G. (2011.. május). Vállalatok társadalmi felelősségvállalása –.
- Málovics, G., & Ván, H. (2008.). Az ökológiai fenntarthatóság és a regionális versenyképesség összefüggései. *Tér és Társadalom, 22. évfolyam*.
- Mcvea, J. F., & Freeman, R. E. (2001.. January). A Stakeholder Approach to Strategic Management. *SSRN Electronic Journal*. doi:10.2139/ssrn.263511
- Mi az ISO 26000 társadalmi felelősségvállalási rendszer.* (dátum nélk.). Forrás: <https://www.sertifikasyon.net/hu/detay/iso-26000-sosyal-sorumluluk-yonetim-sistemi-nedir/>
- Nagy, G. (2013.). A környezettudatos vállalati működés indikátorai és ösztönzői.
- Novotny, Á. (2008). CSR marketing az EU-ban. *Marketing & Menedzsment*.

- OECD. (2003.. június 27.). *OECD Irányelvek multinacionális vállalkozások számára*. Forrás: <https://www.oecd.org/corporate/mne/38111194.pdf>
- Organisation for Economic Co-operation and Development* . (dátum nélk.). Forrás: <https://www.oecd.org/about/>
- Pánovics, A. (2020.. szeptember). Az Európai Unió környezeti politikája - félúton (?). *Pólusok* 1(1):107-125. doi:10.15170/PSK.2020.01.01.05
- Pérez, A., & Rodríguez-del-Bosque, I. (2016.. July). The stakeholder management theory of CSR: A multidimensional approach in understanding customer identification and satisfaction. *International Journal of Bank Marketing*. doi:10.1108/IJBM-04-2015-0052
- Pouresmaieli, M., Ataei, M., Qarahasanlou, A. N., & Barabadi, A. (2024.. March). Corporate social responsibility in complex systems based on sustainable development. *Resources Policy*(Volume 90). doi:<https://doi.org/10.1016/j.resourpol.2024.104818>
- Putzer , P. (2011.). CSR - Merre tovább? *Marketing és pénzügyek*, 45. szám(4).
- Ransburg , B., & Vágási , M. (dátum nélk.). A fenntartható fejlődés vállalati integrációja és kommunikációja. *Vezetéstudomány, XLII. évfolyam* (10. szám).
- Reizingerné Ducsa, A., & Hajdu, T. Z. (2024). Pénzügyi teljesítmény és fenntarthatóság: Az ESG-minősítés hatása a társaságos számviteli értékelésére. *Magyar Tudomány* . doi:10.1556/2065.185.2024.2.2
- Sajtos, L., & Mitev, A. (2007). *SPSS Kutatási és adatelemzési kézikönyv*. Budapest: Alinea Kiadó.
- Schumpeter, J. A. (1980.). *A gazdasági fejlődés elmélete*. Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.
- Szabó-Benedek, A. (2014.). A CSR-gyakorlat vizsgálata a vállalatvezetői értékek és attitűdök tükrében. doi:10.14751/SZIE.2014.062
- Szennay, Á. (2020.. október). A vállalati társadalmi felelősségvállalás megközelítései és a fenntartható fejlődés. *Közgazdasági Szemle* (LXVII. évfolyam), 1057-1074. Forrás: https://www.researchgate.net/publication/346257460_A_vallalati_tarsadalmi_feleloss_egvallalas_megkozelitesei_es_a_fenntarthato_fejlodes

- Szennay, Á., & Szigeti, C. (2019.. április). A fenntartható fejlődési célok és a GRI szerinti jelentéstétel kapcsolatának elemzése. *Vezetéstudomány, L. évfolyam*(4. szám). doi:10.14267/VEZTUD.2019.04.04
- Szlávik, J., & Csáfor, H. (dátum nélk.). A gazdasági szereplők hozzájárulása a fenntartható fejlődés megvalósításához: a vállalatok környezeti és társadalmi felelősségvállalása.
- Tóth, G. (2007). *A valóban felelős vállalat*. Budapest: Környezettudatos Vállalatirányítási Egyesület. Letöltés dátuma: 2024.. 09. 14., forrás: <https://kovet.hu/wp-content/uploads/2018/04/0-A-Val%C3%B3ban-Felel%C5%91s-V%C3%A1llalat-1.pdf>
- Több mint 1000 milliárdos árbevétele van a 100 legnagyobb közúti fuvarozónak. (2023.. szeptember). 27-31. Letöltés dátuma: 2024.. 09. 10., forrás: <https://www.kozlekedesvilag.hu/hir/kozut/kozuti-fuvarozoi-toplista-2022/>
- Vágány, J. B., & Kárpáti-Daróczi, J. (2011.. április). A gazdasági világválság kihívásai és a kilábalás lehetőségei a KKV-k számára. *XXI. Század - Tudományos Közlemények*. Forrás: https://www.researchgate.net/publication/277140417_A_gazdasagi_vilagvalsag_kihivasai_es_a_kilabalas_lehetosegei_a_KKV-k_szamara
- Vállalati társadalmi felelősségvállalás (CSR)*. (dátum nélk.). Forrás: <https://www.nibusinessinfo.co.uk/content/business-benefits-corporate-social-responsibility>
- Vecsenyi, J. (2009.). *Kisvállalkozások indítása és működtetése*. Perfekt Gazdasági Tanácsadó.
- Zhu, H., & Wagner, E. (2024.. May). Is corporate social responsibility a matter of trust? A cross-country investigation. *International Review of Financial Analysis*(Volume 93). doi:<https://doi.org/10.1016/j.irfa.2024.103127>

MELLÉKLETEK

1. számú melléklet

E	S	G
papírmentes logisztika	jólét	gazdasági fejlődés
üresjárat	tapasztalat	támogatás
fejlesztés	munkaidőmodell	minőségirányítás
környezetvédelem	csapatépítő tréningek	innováció
útvonal-optimalizálás	precíz munkavégzés	önkéntesség
vízfelhasználás	képzett munkatársak	pénzügyi ösztönzők
klímapozitív technológiák	csapatszellem	szakemberek képzése
üzemanyag-fogyasztás csökkentése	elkötelezettség	társadalmi felelősségvállalás
gumigazdálkodás	egészség	követelményeknek való megfelelés
	hátrányos helyzetűek segítése	szén-dioxid kibocsátás csökkentése
	motivált alkalmazottak	